

א א מיי פ"ד הלכות
מקדמות ה' א סנה
עש סו סח טו"ש ח"מ
פ"י שו"ט פ"ד
ב ב מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד א
ג ג מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד ב
ד ד מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד ג
ה ה מיי טו"ש ח"מ
טו"ש ח"מ ספ"ד ה
ו ו מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד ו
ז ז מיי טו"ש ח"מ
טו"ש ח"מ ספ"ד ז
ח ח מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד ח
ט ט מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד ט
י י מיי טו"ש ח"מ
ספ"ד י
יא יא מיי טו"ש ח"מ
סנה טו"ש ח"מ
פ"י שו"ט ח"מ
יב יב מיי טו"ש ח"מ
סנה טו"ש ח"מ
יג יג מיי טו"ש ח"מ
מקדמות ה' א סנה
טו"ש ח"מ ספ"ד יג
טו"ש ח"מ ספ"ד יג
טו"ש ח"מ ספ"ד יג

ליקוטי רש"י

משלמות מה שנהגית.
לאו תלמודי מעלה ויטו
כדמחל גמולא ויטו
י: שמי' בית סנה.
גבי יתקין דבן כסא קמא
(דף נה:) כי יעבר אש
שדה או כסא וי' מן
כיל משלמות מה שנקרא
שמן בית סנה כסא
שדה כסא היטה ויטה
ומה כסא פ"ד ח"מ
מקדוקן להו' שמין
האכלה לדי' מה היטה
שדה הערובה ו' שנהגית
אלה מה נסתר בית סנה
מדמי' אש היה נא למסור
הקרקע עם ויעשה מה
חפיו דמי' כסא אכילת
ערובה ו'. דהיינו קולא
גביה דהנה לקנות קרקע
לא ייתנו כסא ויכיר
מועט ומספר נספחות
דמי' ומקרא ל"ף לה
כסא קמא (דף נה:)
(כ"ב ע"ג). וינע' בפניו
בראוי. היינו שמירה
פחותה דלת שיטלה
לעמוד ברות מנהיג. וי' א
ישמרו' בעצור. מועד
כתיב מיעט הכתוב
לשמירה מועטת כדמפרש
גמ'. אין לו שמירה.
למועד. אלא כסא
אפילו שמרו שמירה
מטלה והכל הכותל וי' א
חייב ושלם מחלוקת דבר
ל"מ כשמירה פחותה
חייב ומטלה פטור וי' א
פחותה נמי פטור וי' א
מטלה נמי חייב (לשיל
מה:). וישלח. לא כעירה
(לשיל ב:). ויבער זה השן
ובי' יבער הדגל. היינו
שן עשמי' מנהיג
ופעמים מוסר ומכני
זה יעבר לישא אחריה
גלגל זה ראי אשן מעצרת
למלא ויעשית גלגל כמו
גלגל אשן וגלגל כסא
(לשיל ג:). ויפשו' כדמסור
ופלג הוא מוקד מדרן קף
רגל ויער הוא מוקד האשן
האכולת ומעצרת ושמות
כב. ד. פטור מדיני
נתינת אדם כדמפרש
שלי' כן כ"ד לעשו.
והיינו כדמפרש. שמי'.
די שמי' לא יא' עד
שמי' (כ"ב ע"ג).
פורענות לאלו לרשעים
שמתקין להפסיד את
ישראל (ויקין שם).

נה: הכונס

הכונס צאן צדיר. זה היה ראי לטות לעיל צהדי מילי דשור
דלא היה לו להפסיק במילי דשור אלא אגב דתנא נפל
לצור והצאש מיינו' תנא כתיבה מילי דשור א"י מילי דשור ראי
לשנות מחילה קודם שפנה דני שמירה וגם דני אש היה ראי לשנות
מחילה אלא אגב דתנא' כסכו כראוי
צצר דהוצק להוציר דין פותח וסורה
שז דבר הכתוב תנא נמי הך דנעל
כפניה כראוי: **נפרצה ביה.**
אע"פ דתנא נעל כפניה כראוי פטור
אנערק למחני נפרצה גלילה פטור
כדייק בפ"ק (דף טז.) הא כיוס
חייב דקלא אית ליה למילתא ומסתמא
ידע שנפרצה אי נמי גלילה אפילו
נודע לו שנפרצה וילתה הבהמה אין
לו לטותו ויתר מלאי לחור אחריה
כאפילה: **או שפרצה פסחים.**
ואנערק לאשמועינן דאפילו הלכטים
פטורים כאלו הולכים:

כאן תנא מועד בשמירה פחותה

כג' י"ה. לא צני למימר
דמתני' בין חסם בין צנוע ודכ"ר
ען יעקב פסק ד' וי' (לשיל דף מה:)
דמשמע ליה דמתני' צנוע לחוד
אירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות
זה קרן אלא שן ורגל שדין רגילות
שימכונו להזיק דהיי דייק כצנוע
וס' לגמרא השתא דמועד דשן ורגל
כמועד דקין ולהכי קאמר ר"י היא
לר"מ כי היכי דצני שמירה מעולה
צנוע דקין ה"י צני צנוע ורגל
אע"פ דצקן קראי' כחצו נלמוד כסוס
מן המפורש ועוד דלולו נוקין כחצו
במר קרן וקיימא אהלו דין שמירה
המפורש זה: **רבי יהודה היא.**
קת תימה דר"י דריש לעיל (דף מה:)
ולא יסמרו ליה ולא לאמר:

התורה מיעט בשמירה.

ואע"פ דלעיל בפ"ד
(דף נה:) הוה צני למילף דשן ורגל
חייב כדשום הרביע מין' מקרן וכן
צני למילף למפטר קרן צרה"ר משן
ורגל כק"י אי לאו קראי ולא פרכינן
שכן מיעטת כשמירתם משום דאין
שיך להקשות משמירה אשתלומין אי
נמי כר"א ען יעקב דלמ"ר אחד חס
ואחד מועד סגי ליה כשמירה פחותה:
הא כסכו פטור. וא"ת ודלמא
כסכו פטור הרבה קאמר
וכ"ת למה לי קרא דסד"א עד דטאס
ליה כדלמא לעיל (דף נה:) וי"ל דפשיטא
ליה דכסכו מעולה כטאס ליה חשיב אי
נמי השוה הכתוב הכורה לפותח ופותח
שנאלו מוסר כסכו כעין שמירה
פחותה מסתמא לא החמירה עליו
לכסותו כסכו מעולה ויתר מן
הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו
אלא כסכו הראשון ואפוחה ואכורה
קאי בשוה ובקונטרס משמע דכל
כסכו עד דטאס ליה חשיב כשמירה
פחותה: **עד דעבד כעין וביער.**
אף על גב דדרש מיליתא (דף א.)
דרשין מיהא אולא ממילא מ"מ
מדלג כחצו ובערה ש"מ (ה) אדאס
כפרי' גדר צעלמא דאין זה אלא גרמא צעלמא וי"ס כסכו צנוע וי"ס נהי דחייב אכותל וא"ת נהי דחייב אכותל וי"ס דפטור מדיני אדם אשן קאי
אכזהמה וי"ל דלא שיך למחני פטור מדיני אדם אשן חצו או צהמה או כותל אצל כשמרת כותל רעוע אע"פ דאין דומה
שימחצו צדיני שמים על הכותל שהוא רעוע כל כך שיפול צרות מנהיג או אפילו צרות שאינה מנהיג מ"מ שיך למחני חייב צדיני
שמים כיון שיש דבר שהוא חייב צו כגון הצהמה והשתא א"ש דנקט צפני צהמה חצירו ולא נקט הפורץ גדר של חצירו דלכותל
לא מייחצו כדפרשית והא דקאמר לקמן מה דמייא דכיון דלמסר קאי מאי קעביד משמע דחייב צדי שמים קאי נמי אכותל וי"ל
דה"ק כיון דלמסר קאי שהעלים ממוין לטותו שלא יפול על צני אשן ס"ד דכל הקודם צהמה וזה ואין ליה להניח למסר
בשיל צהמה חצירו וצדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל אי נמי כלומר למסר ולמילא קאי: [ועי' מוס' סנהדרין עו. ד"ה עוקין]

פרק ששי

הכונס פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: הניחה בחמה.
מועט לה שמשא ולא סגי לה צעילה כראוי דמוקמינן
צמרל דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרות מנהיג: כגמ' הרועה תחתיו.
לחמצי צנוקין: נפלה צנינה. כאלו נגנז צהמה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר צנינה' מן
הגינה ופלה: מה שנהגית. לפי
הנחה ולא לפי הדיקה: שמי' בית
סנה באותה שדה. אין שמין את
הערובה לדי' מפני שמפסק מוקין'
ששמין אותה ככל שוויה ורחמנא
אמר ובער צהמה אחר ודרשין גמ'')
מלמד ששמין אותו על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סנה באותה שדה
כמה היטה יפה קודם שנכילה ממנה
הערובה האת ומהו האש יפה עשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלוק בית סנה כשהיא צנועה
אין מולול לה בשיל הפסד ערובה
אחר כי אש דבר מועט: ר"ש אומר
אב"ה פירות גמורין. כסדר שיל
כל כרסן: משלמות. כל הדיק והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדין לא
נמרו: גמ' מאן תנא מועד בשמירה
פחותה כג' י"ה. מני מתני' דלמור
לאן שהדיק צנו' ורגל הוא דהיינו
מועד שחלמו סגי לה צעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא
שיכולה לעמוד צרות מנהיג ואי אמי
רות שאין מנהיג לא קאי: קשורו
בעצור. לטור: ונעל בפניו כראוי.
גרסי': תם חייב. דלא סגי ליה
צפוחה וטעמא דר' יהודה פסק
שור שנהג ד' וי' (לשיל דף מה:):
ר"א. פליג אחריו דלולו ר"מ מיהו
כשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר
ליה ליה נטירותא למועד: דא כסכו.
אפי' פורחא ולא צני עד דטאס ליה
צפוחה: כעין מבעיר. כפשיעה:
כעין ובער. כעין שיכילנה להממו
צדיס כלומר כפשיעה: מותני' נמי
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטת אצל צקן מועדת לאו כר"י
ס"ל: מוקדתי צאן. דאין הדיקה
אלא צנו' ורגל: עסקינן ואתי.
כולו פירקי עד השתא: פטור
מדיני אדם. קסגר גרמא צנוקין
פטור: הדורין גדר. וילתמה הצהמה
ונטרה: הובא קמחו. ללד הדיקה
כדי שצנע צה האש: אי כותל'
בריא בדיני אדם נמי נחייב.
מיהא אכותל דהא צדיס עבד
ואו ואכזהמה ליכא למימר דמחצי
דהא חסן פטורה לטקס פטור:
כותל

הכונס פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: הניחה בחמה.
מועט לה שמשא ולא סגי לה צעילה כראוי דמוקמינן
צמרל דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרות מנהיג: כגמ' הרועה תחתיו.
לחמצי צנוקין: נפלה צנינה. כאלו נגנז צהמה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר צנינה' מן
הגינה ופלה: מה שנהגית. לפי
הנחה ולא לפי הדיקה: שמי' בית
סנה באותה שדה. אין שמין את
הערובה לדי' מפני שמפסק מוקין'
ששמין אותה ככל שוויה ורחמנא
אמר ובער צהמה אחר ודרשין גמ'')
מלמד ששמין אותו על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סנה באותה שדה
כמה היטה יפה קודם שנכילה ממנה
הערובה האת ומהו האש יפה עשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלוק בית סנה כשהיא צנועה
אין מולול לה בשיל הפסד ערובה
אחר כי אש דבר מועט: ר"ש אומר
אב"ה פירות גמורין. כסדר שיל
כל כרסן: משלמות. כל הדיק והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדין לא
נמרו: גמ' מאן תנא מועד בשמירה
פחותה כג' י"ה. מני מתני' דלמור
לאן שהדיק צנו' ורגל הוא דהיינו
מועד שחלמו סגי לה צעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא
שיכולה לעמוד צרות מנהיג ואי אמי
רות שאין מנהיג לא קאי: קשורו
בעצור. לטור: ונעל בפניו כראוי.
גרסי': תם חייב. דלא סגי ליה
צפוחה וטעמא דר' יהודה פסק
שור שנהג ד' וי' (לשיל דף מה:):
ר"א. פליג אחריו דלולו ר"מ מיהו
כשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר
ליה ליה נטירותא למועד: דא כסכו.
אפי' פורחא ולא צני עד דטאס ליה
צפוחה: כעין מבעיר. כפשיעה:
כעין ובער. כעין שיכילנה להממו
צדיס כלומר כפשיעה: מותני' נמי
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטת אצל צקן מועדת לאו כר"י
ס"ל: מוקדתי צאן. דאין הדיקה
אלא צנו' ורגל: עסקינן ואתי.
כולו פירקי עד השתא: פטור
מדיני אדם. קסגר גרמא צנוקין
פטור: הדורין גדר. וילתמה הצהמה
ונטרה: הובא קמחו. ללד הדיקה
כדי שצנע צה האש: אי כותל'
בריא בדיני אדם נמי נחייב.
מיהא אכותל דהא צדיס עבד
ואו ואכזהמה ליכא למימר דמחצי
דהא חסן פטורה לטקס פטור:
כותל

הכונס פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: הניחה בחמה.
מועט לה שמשא ולא סגי לה צעילה כראוי דמוקמינן
צמרל דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרות מנהיג: כגמ' הרועה תחתיו.
לחמצי צנוקין: נפלה צנינה. כאלו נגנז צהמה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר צנינה' מן
הגינה ופלה: מה שנהגית. לפי
הנחה ולא לפי הדיקה: שמי' בית
סנה באותה שדה. אין שמין את
הערובה לדי' מפני שמפסק מוקין'
ששמין אותה ככל שוויה ורחמנא
אמר ובער צהמה אחר ודרשין גמ'')
מלמד ששמין אותו על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סנה באותה שדה
כמה היטה יפה קודם שנכילה ממנה
הערובה האת ומהו האש יפה עשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלוק בית סנה כשהיא צנועה
אין מולול לה בשיל הפסד ערובה
אחר כי אש דבר מועט: ר"ש אומר
אב"ה פירות גמורין. כסדר שיל
כל כרסן: משלמות. כל הדיק והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדין לא
נמרו: גמ' מאן תנא מועד בשמירה
פחותה כג' י"ה. מני מתני' דלמור
לאן שהדיק צנו' ורגל הוא דהיינו
מועד שחלמו סגי לה צעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא
שיכולה לעמוד צרות מנהיג ואי אמי
רות שאין מנהיג לא קאי: קשורו
בעצור. לטור: ונעל בפניו כראוי.
גרסי': תם חייב. דלא סגי ליה
צפוחה וטעמא דר' יהודה פסק
שור שנהג ד' וי' (לשיל דף מה:):
ר"א. פליג אחריו דלולו ר"מ מיהו
כשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר
ליה ליה נטירותא למועד: דא כסכו.
אפי' פורחא ולא צני עד דטאס ליה
צפוחה: כעין מבעיר. כפשיעה:
כעין ובער. כעין שיכילנה להממו
צדיס כלומר כפשיעה: מותני' נמי
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטת אצל צקן מועדת לאו כר"י
ס"ל: מוקדתי צאן. דאין הדיקה
אלא צנו' ורגל: עסקינן ואתי.
כולו פירקי עד השתא: פטור
מדיני אדם. קסגר גרמא צנוקין
פטור: הדורין גדר. וילתמה הצהמה
ונטרה: הובא קמחו. ללד הדיקה
כדי שצנע צה האש: אי כותל'
בריא בדיני אדם נמי נחייב.
מיהא אכותל דהא צדיס עבד
ואו ואכזהמה ליכא למימר דמחצי
דהא חסן פטורה לטקס פטור:
כותל

בבא קמא

הכונס פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: הניחה בחמה.
מועט לה שמשא ולא סגי לה צעילה כראוי דמוקמינן
צמרל דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרות מנהיג: כגמ' הרועה תחתיו.
לחמצי צנוקין: נפלה צנינה. כאלו נגנז צהמה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר צנינה' מן
הגינה ופלה: מה שנהגית. לפי
הנחה ולא לפי הדיקה: שמי' בית
סנה באותה שדה. אין שמין את
הערובה לדי' מפני שמפסק מוקין'
ששמין אותה ככל שוויה ורחמנא
אמר ובער צהמה אחר ודרשין גמ'')
מלמד ששמין אותו על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סנה באותה שדה
כמה היטה יפה קודם שנכילה ממנה
הערובה האת ומהו האש יפה עשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלוק בית סנה כשהיא צנועה
אין מולול לה בשיל הפסד ערובה
אחר כי אש דבר מועט: ר"ש אומר
אב"ה פירות גמורין. כסדר שיל
כל כרסן: משלמות. כל הדיק והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדין לא
נמרו: גמ' מאן תנא מועד בשמירה
פחותה כג' י"ה. מני מתני' דלמור
לאן שהדיק צנו' ורגל הוא דהיינו
מועד שחלמו סגי לה צעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא
שיכולה לעמוד צרות מנהיג ואי אמי
רות שאין מנהיג לא קאי: קשורו
בעצור. לטור: ונעל בפניו כראוי.
גרסי': תם חייב. דלא סגי ליה
צפוחה וטעמא דר' יהודה פסק
שור שנהג ד' וי' (לשיל דף מה:):
ר"א. פליג אחריו דלולו ר"מ מיהו
כשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר
ליה ליה נטירותא למועד: דא כסכו.
אפי' פורחא ולא צני עד דטאס ליה
צפוחה: כעין מבעיר. כפשיעה:
כעין ובער. כעין שיכילנה להממו
צדיס כלומר כפשיעה: מותני' נמי
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטת אצל צקן מועדת לאו כר"י
ס"ל: מוקדתי צאן. דאין הדיקה
אלא צנו' ורגל: עסקינן ואתי.
כולו פירקי עד השתא: פטור
מדיני אדם. קסגר גרמא צנוקין
פטור: הדורין גדר. וילתמה הצהמה
ונטרה: הובא קמחו. ללד הדיקה
כדי שצנע צה האש: אי כותל'
בריא בדיני אדם נמי נחייב.
מיהא אכותל דהא צדיס עבד
ואו ואכזהמה ליכא למימר דמחצי
דהא חסן פטורה לטקס פטור:
כותל

הכונס פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: הניחה בחמה.
מועט לה שמשא ולא סגי לה צעילה כראוי דמוקמינן
צמרל דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרות מנהיג: כגמ' הרועה תחתיו.
לחמצי צנוקין: נפלה צנינה. כאלו נגנז צהמה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר צנינה' מן
הגינה ופלה: מה שנהגית. לפי
הנחה ולא לפי הדיקה: שמי' בית
סנה באותה שדה. אין שמין את
הערובה לדי' מפני שמפסק מוקין'
ששמין אותה ככל שוויה ורחמנא
אמר ובער צהמה אחר ודרשין גמ'')
מלמד ששמין אותו על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סנה באותה שדה
כמה היטה יפה קודם שנכילה ממנה
הערובה האת ומהו האש יפה עשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלוק בית סנה כשהיא צנועה
אין מולול לה בשיל הפסד ערובה
אחר כי אש דבר מועט: ר"ש אומר
אב"ה פירות גמורין. כסדר שיל
כל כרסן: משלמות. כל הדיק והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדין לא
נמרו: גמ' מאן תנא מועד בשמירה
פחותה כג' י"ה. מני מתני' דלמור
לאן שהדיק צנו' ורגל הוא דהיינו
מועד שחלמו סגי לה צעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא
שיכולה לעמוד צרות מנהיג ואי אמי
רות שאין מנהיג לא קאי: קשורו
בעצור. לטור: ונעל בפניו כראוי.
גרסי': תם חייב. דלא סגי ליה
צפוחה וטעמא דר' יהודה פסק
שור שנהג ד' וי' (לשיל דף מה:):
ר"א. פליג אחריו דלולו ר"מ מיהו
כשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר
ליה ליה נטירותא למועד: דא כסכו.
אפי' פורחא ולא צני עד דטאס ליה
צפוחה: כעין מבעיר. כפשיעה:
כעין ובער. כעין שיכילנה להממו
צדיס כלומר כפשיעה: מותני' נמי
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטת אצל צקן מועדת לאו כר"י
ס"ל: מוקדתי צאן. דאין הדיקה
אלא צנו' ורגל: עסקינן ואתי.
כולו פירקי עד השתא: פטור
מדיני אדם. קסגר גרמא צנוקין
פטור: הדורין גדר. וילתמה הצהמה
ונטרה: הובא קמחו. ללד הדיקה
כדי שצנע צה האש: אי כותל'
בריא בדיני אדם נמי נחייב.
מיהא אכותל דהא צדיס עבד
ואו ואכזהמה ליכא למימר דמחצי
דהא חסן פטורה לטקס פטור:
כותל

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) ועי' מוס' קמ"ג
ד"ה נפלה (ב) קמ"ג
קמ"ג נה: מוס' ד"ה שמין
ומוס' כ"מ ט: ד"ה
שמין (ג) לעיל מה:
קמ"ג ט: ועי' מוס'
שם נה: ד"ה קשרה,
(ד) לעיל (ה) (ו) קשרה
שטות פ"ג ח"ב ע"ג,
(ז) עין חוס' כ"ב כב,
ד"ה חוס' (ז) לעיל מה:
(ח) קמ"ג נה: (ט) לעיל
ג, (י) לעיל מה: (כ) לעיל
נב, (ל) לעיל מה: ע"ב.

הנהגות הב"ח

(א) חוס' ד"ה עד וי'
ש"מ דאדם נמי:

הנהגות הגר"א

(א) רש"י ד"ה אי
בכוח כ"ו ואבהמה
כ"ו וכן מ"י חוספות
כלן ובסדרן אצל כסא
שם ד"ל דגם אכזהמה
מ"י וי' למחני דמיה
מקור וי' דמיה.
והרמב"ם כ' דף צנוקין
מחצית כלן משום
דמחצית (ועי' הגר"א
פ"י שו"ט פ"ד ח"מ):

תורה אור השלם

(א) או נודע כי שור נקח
הוא מחלוקת גרסי או
ולא יתקנו גרסי
שלי' ושלם שור תחת
השור והמתן יתקנו לו:
(שמות כב, ח)
(ב) וכן יתקן איש בור
או כי יקרה איש בר
ולא יקפנו ויפגל ששור
שור או חבור:
(שמות כב, ח)

(ג) כי תצא אש ויפוצה
קצין ואנכל גרסי או
הקבא או השדה שלם
ישלם הפקדן את
הפקדן (שמות כב, ח)
(ד) כי יקצר איש שדה
או כרם וישלח את
בגדו ובער שדה
אחר מיטב שדה
ויקטב כרמו וישלם:
(שמות כב, ח)

(ה) אשורקם וישי' על
פל קים משלחין רגל
השור (ויקין שם)
(ו) לכן תני פכיא רעה
א"ל בית וירבעם והבית
לירבעם משלחין בקור
עצור ויעוב וישלחין
ויערתי אחר בית
ירבעם פאשי' ויער
תקל עד הפסד:
(מלכים א' ח, י)

הנהגות וציונים

(א) קמ"ג עסקי
(ב) קמ"ג ציל דצאן
(כ"ה) בדפדפי' ולפניו
ע"פ המחורשיל' ועי'
ברקיס דט"ס הוא
במהרש"ל: (ג) ציל
ניגדו (מח"ס: (ד) ציל
גמוריה: (ה) ציל ויפגל
או למחוק תיבת "הוא"
(כ"ה) ובכח"י ליתא
תיבת "הוא": (ז) ציל
קרא: (ח) ציל דא:

תלמוד בבלי <עוז והדר> - כב בבא קמא תלמוד בבלי עמוד מס 123הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

(א) [תוספתא ד"מ פ"ג
ה"ט.] (ב) [תוספתא ס"ט]
(ג) [לענין ק"מ: (ד) ד"מ
לא. ע"ש חולין פ"ה,
(ה) ד"מ לא. (ו) לענין
ס"ג ק"מ: (ז) ד"מ כ"ה.
ל"ה.] (ח) [לענין ע"ט:
(ט) שמואל כ"ב ז, י' שבת
ק"ה: (ס) ב"מ פ"ב,
(ל) ע"ש תוס' שבוועות
מ"ד. ד"ה שומר,
(מ) ולענין ק"ח: ד"ה
נגנבה.

הנהגות הב"ה

(א) גבי דשכח דעיל
ונפיק: (ב) תוס' ד"ה
אלא וכו' פ"י שאינה
משתמרת אלא ביום
מזוה:

הנהגות הגר"א

[א] גבי א"ל מודינא
כו'. ג"כ וגירסת
הרמב"ם (א"ל) הוא
(בבב"מ כ"ו ור"ל דמייני
ג"כ ממקום שהחזירה
אלה הראש"ל כחז' כגירסת
שלנו (ועי' הגר"א סימן
רס"ו ס"ק ה' ומש"ס ועוד
דקאמר משמע דידוע
דמשמע ד"מ הא"ל
פסעה ליה כ"כ. ע"ן
תוספתא פ"ג ד"מ
המונא בהנחת חצורו חייב
כו' לעולם כ"י ועתה' כ"א
ד"ה לעולם כ"י (ומ"ש
רש"י ד"ה המוניה
לאצדה ד"ל ד"ל דקאי
באצתה):

תורה אור השלם

(א) לא תראה את שור
אחידך או את שויו
גדלים ותעללם מקום
השבת תשיבם לאחידך:
[דברים כ"ב, א]

הנהגות וציונים

[א] בדפ"ר "לביחית"
ולפנינו ע"פ המהרש"ל,
והיה לו להגיה בבבית
כמו ברש"י (דק"ס, וכן
הגיה הב"ש): [ב] צ"ל
צ"ביתו (ב"ש, וכו')
בבב"מ: [ג] צ"ל הימני
(ב"ש, וכו') בבב"מ:
[ד] צ"ל היא (כת"י):
[ה] נמוק ע"פ המהרש"ל:
[ו] צ"ל ור"ב (ב"ש):
[ז] יש להוסיף דבריו
אלא (בבב"מ) או שצ"ל
ההפסד (כ"ה בבב"מ):
[ח] יש להוסיף במי מוקי
(בבב"מ): [ט] נדצי"ל
צ"ל ד"ה (ור"ל באבד
המשכונ): [י] נדצי"ל
ולכן ב"י מוקי וכו'
קאמר לימא (בבב"מ):
[כ] בתוס' ר"פ נוסף
ששנויי הכ"י: [ל] צ"ל
צד ע"ה:

החזירה. לאצדה: למקום שיראנה.
נגניבה ואצדה ושומר שכר חייב צ"ל
שכח איננו צריכה אלא צהריים
שיחזירונו לרשותו. של צעלים: מאי
מונא צמינו וקמני חייב: מודינא
דך. באצדה צעלי חייס דחייב המונא
בגניבה ואצדה ולא משום שכר
מנא אלא משום דגניבה ואצדה
ידקה פשיעותא היא: דכיון דנקשו
נגרי ברייתא. כיון שראה שמונמות
הן ללא צעלי נטירותא יתירתא ואפי'
הוי שומר חנם חייב אצל שומר אצדה
דמטלטלי פטור מגניבה ואצדה:
נגרי. פסיעות: השב. השנה
מעליהא משמע: לגינתו ולחורבתו
מנין. דסגי ליה למונא בהשכחו
לגינתו דצעלים: הכ"ל צריכין דעת
בעלים. גונז וגזול או אחד מארבעה
שומרין שהחזירו צריך להודיעו
לצעלים ואם לא הודיעו חייב המחזיר
באחריותו: טענת גנב. לפטור ע"מ
ע"י גנב שטוען נגנבה הימנו^א האצדה
שמונא ומונא שצדו הוא^ב משלם
תשלומי כפל כגנב ע"מ דדרשין
בפרק מרובה (לענין דף ס"ג): ואם לא
ימנא הגנב^ג אם לא ימנא כמו שאמר
אלא הוא ע"מ גנב וכתב צהריה
ישלם שנים אי אמרת ששלמא שומר
אצדה כשומר חנם דמי משום הכי
משלם כפל דהוי צעלי למפטור נפשיה
צטענת גנב: קרנא בעי ש"מ.
מעיקרא כי טעין נגנבה הוה מחייב
נפשיה לשלומי קרנא: טענת פסחים
מוזין. גנב מוזין נטל הימנו צחוקה
דקא פטר נפשיה צטענת אונס:
פסחים מוזין גזלן הוא. וצטענת
אונס פטר נפשיה וכפל צטוען
טענת גנב הוא דכחז צ"ה רחמנא
(דכתיב^ד) וגונז מצית האיש (שמות
כ): גנב הוא. ומשלם כפל וכן
הפטור ע"מ צטענת לקטים מוזין
ולענין חיוז לא מחייב שומר שכר
עליה אם אמת אמו דהא לניס:
לא

א"ל שאני אומר ללסטים מוזין^ה כיון דמיטמר מאינשי גנב הוא איתביה

מנא קעביד ולכל^ו הוי כשומר שכר והא דצעי לאוקמא פלוגמיהו
דכרעה ורז יוסף והוי רצה כר"ל שהוא שמונא ועוד קאמר לימנא
דרז יוסף חנאי היא ומסיק דרז יוסף ככולי עלמא ומשמע דרצה
ודאי חנאי היא ואינו יכול להעמיד^ז אלא כר"ל ולא כרבי עקיבא
דאי לרבי עקיבא ודאי הוי שומר
שכר אי אפשר לומר כן דעל כרחק
לרצה אפי' לרבי עקיבא שומר חנם
הוי דחלו מציאות (צ"מ דף כט. וס)
לרצה לא הוי לרבי עקיבא דממיר
להשתמש אלא שומר שכר א"כ לר"ע
לא הוי אלא שומר חנם לכך נראה
דרצה לא יעמיד כלל פלוגמיהו
בשומר אצדה אלא יאמר לכלולי
עלמא שומר חנם הוי ופלוגמיהו
דשמואל דר"ע אית ליה דשמואל אצד
קמא דמגלגל אצד אלפא וכו'^ח ור"ל
לית ליה דשמואל ורז יוסף כ"מ מוקי
פלוגמיהו דשמואל לא קאי רבי
אליעזר כוונתה שהוא פטור את המלוה
באצדה^ט אף מדמי המשכון ולכ"ל^י
מוקי פלוגמיהו בשומר אצדה והוי
כר"ע וקאמר לימנא דרז יוסף חנאי היא
דרצה ודאי לאו חנאי דמוקי פלוגמיהו
דשמואל ומסיק דכולי עלמא אית
לוי דרז יוסף כ"י והא דחנן בשבועות
(ד' מג. וס) סלע הלויתי עליו ושמים
היה שיה דמשמע שחייב לשלם המשכון
כשאצד מיירי שאצד צפשיעה לרצה
דלמר שומר חנם הוי^י:
לא מקום שהחזירה. ואפילו שומר
חנם חייב דפושע הוא:
לעולם הוא חייב עד שיחזירה
כו'. היא סופא דצרייתא
דלעיל בתוספתא דצ"מ (פ"ג ע"ש)
ולכ"י דייק מינה שפיר דחייב בגניבה
ואצדה קאמר: **אמר** ליה מודינא
דך בעצלי חייס דכיון דנקמי דהו
נגרי ברייתא כו'. וכגון שנגנבה
בזאתו ענין שנגרי צרייתא גרמו לה
להגנז ולעיל לא אסיק אדעתיה האי
שמואל דהשתא מנא למימר דנגנבה
או שאצדה דלעיל מצינו קאמר רבי
נמי הך סופא לאצדה דוקא קאי
שניגרי צרייתא גרמו לה להאצד אצל
לענין גניבה פטור שאין גורמין לה
ליגנז ומשום הכי צרישא דקמני
דהיא נגנבה לא מנא לשנוי הכי:
לא

אלא לגינתו שאינה משתמרת. פ"י (ג) אלא צרות מנא^א וש"מ כשומר חנם דמי דכלתה שמירתו: **קרנא** בעי ש"מ. וכיון שחייב
ע"מ לשלומי צביו אפילו נמנא שגנב פטור מכפל: **כגון** שטענו טענת פסחים מוזין. תימה חנאי מוקי לה בלסטים מוזין
ודחיק למימר דגנב הוא לוקמיה כגון שטענו טענת גניבה צאונס שנגנבה ממנו צאונס גדול כגון ששמר כספים בחפירה צקרקע שאי
אפשר לגנבם אלא צמחיות מחת הקרקע דהוי אונס בלסטים מוזין או אם צא עליו חולי של טירוף הדעת או שניה נפלה עליו צאונס
או אונס אחר שאינו יכול לשמור ולרצה דפטור בסוף הפועלים (צ"מ דף ג"ג): על צעידתא דעילי אינשי או דנס צעידתא דניימי אינשי
משכחת כפל שטוען טענת גנב צעידתא דעילי או צעידתא דניימי אינשי ולהנהו אמוראי דפליגי עליה התם מ"מ משכחת כדפרישית
ומיהו איכא למימר דהכא לא חייש^ב כיון דמשני שפיר בלסטים מוזין וס"ל דגנב הוא ובסמוך נמי אצרייתא דפריך לא אם אמרת
הוה מנא למימר נמי וליטעמך דגזלן הוא אכתי תקשי לך דמצינו שומר שכר משלם כפל צטוען טענת גנב צאונס אך בזהו ק"י דאין עליו
תשובה קשה דצפרק השואל (צ"מ דף ט"ה). מסיק עלה דקסבר האי חנא לסקטים מוזין גזלן הוא ומה צדך אכתי יש עליו תשובה דמה לשומר
שכר שכן משלם כפל צטוען טענת גנב צאונס ואין לומר דכיון דגניבה צאונס לא שכיח לא חשיב פירכא אצל לסקטים מוזין שכיח טפי דצמח
מקומות פריך מחומרות דלא שכיח ועוד אע"ג דלא שכיח יכול לטעון כן ונראה לר"י דכיון שחייב הכחוש שומר שכר בגניבה וסחם גניבה
קרובה לאונס כדלמרינן בהשואל (ס"ב) סברא הוא דכלל ענין שחיה הגניבה יתחייב מגזרת הכחוש אפילו צאונס גמור ואף על גב
דבלסטים מוזין דהיינו שציה דקרא פטר צו הכחוש אף על פי שאין אונסו גדול יותר ודוחק [ועי' תוס' צ"מ מג. ד"ה אמר שמואל^ג]:
לא

א"א ג ד מ"י פ"א
מהל' גולה ואצדה
לכנה ד טו ועין מ"מ
סמך עשין עד טו"ש"ע ח"מ
ס"י רס"ו עשין א:
צ"ה מ"י פ"ד מהל'
גניבה לכנה י ועין
ס"ס ופ"א מהלכות גולה
ואצדה הלכה ח סמך עשין
עד טו"ש"ע ח"מ ס"י שנה
עשין א:
צ"ה ז מ"י פ"א מהלכות
גולה ואצדה הל' טו
סמך עשין עד טו"ש"ע ח"מ
ס"י רס"ו עשין א:
צ"ה ז מ"י פ"ד מהל'
גניבה הל"ד (וטו"ש"ע
ח"מ ס"י שנה):
צ"ה ז מ"י ש"ס פ"א הל' ג
סמך עשין עד טו"ש"ע
ח"מ ס"י שנה:

ליקוטי רש"י

נקמי דהו ניגרא
בריייתא. למד ללכת
לחוק ומעשה לרביה שומר
יפה (ולקמן ק"ח). לגינתו
ולחורבתו מנין. דהוא
השנה ופטור. ד"ה
בציון דעת בעלים.
לומר לו שומר פרחק
לגינתו
שמונא אצדה. הכ"ל
צריך דעת בעלים.
גנב וגזלן וד' שומרים
ששטני צריכין להודיעו
ואם לא הודיעו ומה או
נגנבה חייבים באחריותן
דכיון דידע שצדק ולא
ידע שהשנה לא מזהר צה
ולא מאכילת (ב"מ לא.).
שמונא טענת גנב
באצדה. מונא אצדה
שטוען נגנבה הימני לאחר
משכחת. שטענת
תש"מ כפ"ה שטענת
על כל אצדה וגז' וצטוען
טענת גנב מוקמין ליה
להאי קרא לענין צטענת
[ולקמן ס"ג]. שטוען
טענת פסחים מוזין.
לענין מיפטור בתשלומין
הוי אונס וצטוען טענת גנב
הוי לענין כפל אם שטען
ונצא עדס שהיא אצלו
אכתי פסחים מוזין
גזלן הוא. ואפילו שטען
שומר שכר על כך לשקר
ומנא שהיא אצלו לא
מחייב כפל שאין כפל אלא
בגנב או צטוען ע"מ
טענת גנב שאומר נגנבה
ממנו ושטען עדס
ואין זו אלא בשומר חנם
שפטור בגניבה (ב"מ צ"ה).

זו א"מ פ"ד מהלכות
גניבה הלכה א'
זו א"מ פ"ד מהלכות
שבתות הל' ב סמג
עין פט טו"ע ח"מ כ"ר
ש"ע פ"ד יב'
זו א"מ פ"ד טו"ע טס
פ"ד יב'
זו א"מ פ"ד טס סמג טס
טו"ע ח"מ כ"ר טס
פ"ד יב'
זו א"מ פ"ד מהלכות
שבתות הל' ב סמג
עין פט טו"ע ח"מ כ"ר
ש"ע פ"ד יב'
זו א"מ פ"ד טו"ע טס
פ"ד יב'

ליקוטי רש"י

זהו הוא ק"ו שרץ
עליו תשובה. שרץ
הוא זה ש' לשבועת ק"ו
ואין לו עליו תשובה
דמי יודע שיצא לידו כן ולכן יש
לנו להעמיד פרשה שניה שמצד קרן
גניבה בשומר שכן שהוא חמור
ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם
דבר פשוט הוא שזה חמור מזה
אבל לעשות פירכה על ק"ו שפיר
פרכנו^א מפני שפ"פ שהוא חמור
קטנה כיון שאין בלמה א"פ שיש
בלמה חמור אחרת חמורה ממנה
והוא חמור דקסטר דקסטר קרנה
גלגל שבעה עדיף מכפילא בשבעה
כ"ל דלפי פירכה אין לעשות ממנה
מפני שזה קולמו גרמה לו שמחמיר
בכפל וזה חמור גרמה לו שפטור
מכפל וזה"ל חלוקה ב"מ כ"מ (דף
ד. וס) גבי ר' חייא תורת הזמה
לא פריך: **נמצא שיש משלם**
תשלומי כפ"ל בשומן מענת פ"מ
מוזין. אבל אי גזן הוא יחיד דעוין
טענת גזן ומנאט שהוא פדור לא
משלם כפ"ל וא"ל אחי מנאט ש"ס
משלם כפ"ל טעוין טענת גזן בצעלים
שפשיה מחמירו וכלם
קין משלמך גניבה
ואפילו לא נשבע לשקר זה
חמורה מן הראשונה
שפשיה מחמיר קין
לא כפ"ל טעוין טענת גזן
אף על פי שמחמיר כפ"ל
לאחר שנשבע לשקר וזהו
עדיף וזה שבעה עדיף
כפ"ל וס' דף.
השומר
פרה וגניבה כ"ר.
א"פ ששכור חייב
גניבה ואפדור מ"מ טס
ר"ה לשקר ולשבע
שפשיה הלך י' נסטר
גניבה חייב עלוין קרן
נקט לו הפלג נש' דף.
איבעית
בדמיה רבא בר
אבדור. אי יחא קין
לאקמא סמג כייחא כ"ר
יהודי טפי מר' מאיר
אוקמא אשומר חנם ובר'
יהודי מנו דמחליף רבא
בר אבא (ב"מ פ"ד)
שומר. גניבה. כיצד
משלם. שומר חנם
שומר שכן ורואל כחייב
שכור לא כחייב ומהו דין
חייב לענין גניבה ואפדור
פשוט גניבה ואפדור
יהודה אומר בשומר
שכר. הו"ל ורואל
הוא אלו א"פ שטמן
שכר פטולה שומר שכר
הוא דלי לא יחייב שכר ור'
שולח ויחייב באונסין שפשיה
דקייב ליה אגלה לא הי'
שולח והו"ל ש"ס. רבי
מאיר אומר בשומר
חנם. דקא יחייב אגר
מלמא וזהו טעם שכן
על שמחיר וס' דף.

לא אם אמרת בשומר חנם. נראה דקא אהא דעני למילף
בשלי המפקיד (ד"מ דף מה: וס) שלחות יד בשומר שכר
משומר חנם א"פ' דשומר שכר מתחייב קרנה גלגל שבעה עדיף
הוא חמור כפילא^א בשבעה עדיףא מקרנה גלגל שבעה עדיףא
להאי חמור מנלן דפרשה ראשונה
נאמרה בשומר חנם ושינה בשומר
שכר אפיון חמור דפרכה השואל (ס'
דף ד:): לא קיימא^א קין אלא משום
דקרנה גלגל שבעה עדיףא ועוד
קשה דשומן גבי ק"ו שאין עליו
תשובה דפריך מה לשומר שכר שכן
משלם תשלומי כפ"ל כ"ל^א לומר ולכן
דין הו"ל שחמיר גניבה ואפדור
אדרבה כיון דחמור^א הוא ה"ל לומר
שלא יתחייב כדי שיתחייב כפ"ל וי'ל
דלא פשיטא דעדיףא חמורא דקרנה
גלגל שבעה עדיףא דכפילא בשבעה
דמי יודע שיצא לידו כן ולכן יש
לנו להעמיד פרשה שניה שמצד קרן
גניבה בשומר שכר שהוא חמור
ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם
דבר פשוט הוא שזה חמור מזה
אבל לעשות פירכה על ק"ו שפיר
פרכנו^א מפני שפ"פ שהוא חמור
קטנה כיון שאין בלמה א"פ שיש
בלמה חמור אחרת חמורה ממנה
והוא חמור דקסטר דקסטר קרנה
גלגל שבעה עדיף מכפילא בשבעה
כ"ל דלפי פירכה אין לעשות ממנה
מפני שזה קולמו גרמה לו שמחמיר
בכפל וזה חמור גרמה לו שפטור
מכפל וזה"ל חלוקה ב"מ כ"מ (דף
ד. וס) גבי ר' חייא תורת הזמה
לא פריך: **נמצא שיש משלם**
תשלומי כפ"ל בשומן מענת פ"מ
מוזין. אבל אי גזן הוא יחיד דעוין
טענת גזן ומנאט שהוא פדור לא
משלם כפ"ל וא"ל אחי מנאט ש"ס
משלם כפ"ל טעוין טענת גזן בצעלים
שפשיה מחמירו וכלם
קין משלמך גניבה
ואפילו לא נשבע לשקר זה
חמורה מן הראשונה
שפשיה מחמיר קין
לא כפ"ל טעוין טענת גזן
אף על פי שמחמיר כפ"ל
לאחר שנשבע לשקר וזהו
עדיף וזה שבעה עדיף
כפ"ל וס' דף.
השומר
פרה וגניבה כ"ר.
א"פ ששכור חייב
גניבה ואפדור מ"מ טס
ר"ה לשקר ולשבע
שפשיה הלך י' נסטר
גניבה חייב עלוין קרן
נקט לו הפלג נש' דף.
איבעית
בדמיה רבא בר
אבדור. אי יחא קין
לאקמא סמג כייחא כ"ר
יהודי טפי מר' מאיר
אוקמא אשומר חנם ובר'
יהודי מנו דמחליף רבא
בר אבא (ב"מ פ"ד)
שומר. גניבה. כיצד
משלם. שומר חנם
שומר שכן ורואל כחייב
שכור לא כחייב ומהו דין
חייב לענין גניבה ואפדור
פשוט גניבה ואפדור
יהודה אומר בשומר
שכר. הו"ל ורואל
הוא אלו א"פ שטמן
שכר פטולה שומר שכר
הוא דלי לא יחייב שכר ור'
שולח ויחייב באונסין שפשיה
דקייב ליה אגלה לא הי'
שולח והו"ל ש"ס. רבי
מאיר אומר בשומר
חנם. דקא יחייב אגר
מלמא וזהו טעם שכן
על שמחיר וס' דף.

שעלים רואין ומסתמא ק"ל הכי בלגטים מוזין וי"ל דנפקא להו
מוכי ישאל וי"ו מוסף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ומסתמא
מעלין כדמסקי בפרק השואל (ד"מ דף מה: וס) ולאחרא מסקנא
לא נעטר ק"ו של בייחא וזו רבא דמחייב ליה הכס היינו מקמי
דמיקו ליה מוכי ישאל וילמד מתחתון מעלין:
סבריה בר' יהודה דאמר שוכר בנושא שכר דמי. משום דהכי
ק"ל כהמס מחמי' צ"ל בתרא דשעויות (דף מט.)
דקמי נושא שכר ושוכר משלמים את הגניבה ואת האפדור ורבי
ירמיה נמי אית ליה הכי בהמפקיד (ד"מ דף לו. וס) גבי פעמים
שמיניה מתאחא כ"ר ויבעיות ברש פרק חלמנה (ד"מ דף לו. וס) גבי
כהן ששכר פרה מישלמא דמסקי דנהי דמחייב גניבה וצאצא
חוחא ויחייבנהו רבא ומסקי דגניבה: **ואי** בעית אימא בדמיה רבא
לו ובהאמונים (ד"מ דף פ:): איכא כה"ג ואי צעית אימא כדמחליף רבא
מה שהיה אגר שהביאו שם היצאו כאן: **נפלה** לגינה והוקיעה^א משלמא מה שנהנית.^א והוא שאינו יכולה לירד דא"כ אפי' נפלה משלמא
מה שהיה אגר שהביאו שם היצאו כאן: **נפלה** לגינה והוקיעה^א משלמא מה שנהנית.^א והוא שאינו יכולה לירד דא"כ אפי' נפלה משלמא

לא אם אמרת כ"ר. מתמחא היא [ולא ידענא היכא תניא^א]: בב' שטותיו.
לומר כל טענות שעל ידי גזב בין מוזין בין שאינו מוזין דלא שומר חנם פטור בגניבה הלכן כשנמלא שקרן
משלם כפ"ל: תאמר בשומר שכר שאינו משלם כפ"ל. בטענת גזב
שאינו מוזין אפי' נמלאט דידו דלא מעיקרא לא היה פטור נפשיה מקרנה:
אין א"ל. שיהא שולל חייב: אלא בשבורה ומתה. שכן אונס: שפטור
בו שבורה ומתה. דכמיז ביה ומת או נשכר או נשנה וקמיז בתריה
שבעת ה' תחיה בין שניהם (שמות כג): חייב בגניבה ואפדור. דכמיז
ביה חס גזב יגזב וגו': מה אשומר שבו. תאמר שולל שאין לו כלל
ועולם דלא מחייב במוזין דכמיז בשומר דלא מחייב במוזין דכמיז
ושכר או מת וכי נמי טעין לטקס מוזין נטלו הימנו הוה מחייב נפשיה
בקרנה ומי שאינו צא לגנוב את הקרן לא ישלם כפ"ל: קסטר האי
תנא. דיושכר או מת: קרנה בלא שבויה עדיףא מכפילא בשבויה.
שולל עדיף שמתחייב בשבורה ומתה גלגל שבעה עדיףא שומר שכר
שפטור עליון ואע"פ שיש בשומר שכר כל טעוין טענת לטקס מוזין
אין זה חמור דכפ"ל אינו בשומן עדיף שבעה עדיףא שומר שכר
צא עדים בפרק מרובה (לקמן דף כג): הלכן קסטר משום שבעה הוא
דקסטר רחמנא: מסייע א"ל. לאקסטר מוזין גזב הוא: ואינו
נשבע. דלי צענא משתעב^א דגניבה מפטרינא: אשומר. דמיון דשילם
נמלאט הגניבה שלו: סבריה. רבנן דעני לסייעה לרז יוסף מנאט ר"י
הוא דלמר שוכר כשומר שכר דמי בשכור את הפועל (ד"מ דף ג.) ומחמיר
גניבה. ומדקמי. אינו נשבע מכלל דלי צעי אשכחתי דגניבה
דקטעין הוה מפטר ויהי דמי דמפטר הוה מחייב גניבה אלא ודאי
דקטעין לטקס מוזין גניבה חזקה וקמי דמי נמלאט אונס לטקס משלם
כפ"ל: שוכר בשומר חנם דמי. וגזב שאינו מוזין הוה פטור נפשיה מעיקרא:
ואי בעית אימא. ועולם ר"י היא וגזב שאינו מוזין: ובדמיה רבא
בר אבדור. דשכור את הפועל: ר' יודא אבדור. ועולם כשומר שכר
דמי ואפי' הכי לא חסייעה דהאי דקמי כפ"ל בלגטים שאינו מוזין
קאמר ודקמי רשא אינו נשבע מכלל דלי צעי פטור נפשיה (ג) מוזי עסקין
טעוין טענת לטקס מוזין הלכן אי צעי אשכחתי דגניבה גזב נמלאט
שאינו מוזין וזכר כפ"ל הוא: אבדור רב. משלמא קאמר ששכחצטור
על המצוה שיקעין בקרקע והפסידו^א והוא נהנית שלא לקמה
ברקע: ופרכין אבא אבא אפי' מה שנהנית א"ל משלמא. בתמיה:
אימא רב ששכח דאבדור. גבי כנסין פירומי תלכר תציור שלל
גזרות צשור שבעה עדיף (לשך דף מה:): דקמי חזקה בהס
צמה של צע"ה חייב צעל הפירות ואמר רב כשהחלוקה צהן שט
אכל אכלה והחמיר פטור המכנים דהוה לה שלא חלמל והכא
נמי אמר צעל הצמה צירידה אונסה היא שהרי נפלה וצאצאה
היה לה שלא חלמל ומה אי יכול לעשות: (ל)

רב. האי דקמי מה שנהנית על המצוה שיקעין בקרקע והפסידו^א והוא נהנית שלא לקמה
ברקע: ופרכין אבא אבא אפי' מה שנהנית א"ל משלמא. בתמיה:
אימא רב ששכח דאבדור. גבי כנסין פירומי תלכר תציור שלל
גזרות צשור שבעה עדיף (לשך דף מה:): דקמי חזקה בהס
צמה של צע"ה חייב צעל הפירות ואמר רב כשהחלוקה צהן שט
אכל אכלה והחמיר פטור המכנים דהוה לה שלא חלמל והכא
נמי אמר צעל הצמה צירידה אונסה היא שהרי נפלה וצאצאה
היה לה שלא חלמל ומה אי יכול לעשות: (ל)

עוד שיטת הקדמונים בד"ה ואי ס"ד. וחס' ב"מ מא ע"ב ד"ה קרא. ומדועבת בזה קושיית הפני יהושע: [ט] צ"ל דחומרא (ב"ש): [ט] בדפדור פרכי' ודמילא פרכיני: [י] צ"ל גזב הוא וגם ס"ד
דכפילא בעיל רש"ל (גליק) הזה וזו משובשת תחביר שתי הגהות שונות. בדפדור איתא דלפטרי מוזין גזב הוא. ואינו מהגהת ההורשיל. והנהיה "גזב ס"ד דכפילא בעיל רש"ל" הוא
שיכור. בדמות ההורשיל להגיה ההשמטה מדפוס תוציא המובא באת 1: [ז] צ"ל פנא א"ה (מצור רבש): [ז] שייך למחני לעיל בה ע"ב (גליק): [ז] צ"ל ובהנית (גליק) עיין גיטיו גיטותא במשניות:

לא אם אמרת בשומר חנם. נראה דקא אהא דעני למילף
בשלי המפקיד (ד"מ דף מה: וס) שלחות יד בשומר שכר
משומר חנם א"פ' דשומר שכר מתחייב קרנה גלגל שבעה עדיף
הוא חמור כפילא^א בשבעה עדיףא מקרנה גלגל שבעה עדיףא
להאי חמור מנלן דפרשה ראשונה
נאמרה בשומר חנם ושינה בשומר
שכר אפיון חמור דפרכה השואל (ס'
דף ד:): לא קיימא^א קין אלא משום
דקרנה גלגל שבעה עדיףא ועוד
קשה דשומן גבי ק"ו שאין עליו
תשובה דפריך מה לשומר שכר שכן
משלם תשלומי כפ"ל כ"ל^א לומר ולכן
דין הו"ל שחמיר גניבה ואפדור
אדרבה כיון דחמור^א הוא ה"ל לומר
שלא יתחייב כדי שיתחייב כפ"ל וי'ל
דלא פשיטא דעדיףא חמורא דקרנה
גלגל שבעה עדיףא דכפילא בשבעה
דמי יודע שיצא לידו כן ולכן יש
לנו להעמיד פרשה שניה שמצד קרן
גניבה בשומר שכר שהוא חמור
ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם
דבר פשוט הוא שזה חמור מזה
אבל לעשות פירכה על ק"ו שפיר
פרכנו^א מפני שפ"פ שהוא חמור
קטנה כיון שאין בלמה א"פ שיש
בלמה חמור אחרת חמורה ממנה
והוא חמור דקסטר דקסטר קרנה
גלגל שבעה עדיף מכפילא בשבעה
כ"ל דלפי פירכה אין לעשות ממנה
מפני שזה קולמו גרמה לו שמחמיר
בכפל וזה חמור גרמה לו שפטור
מכפל וזה"ל חלוקה ב"מ כ"מ (דף
ד. וס) גבי ר' חייא תורת הזמה
לא פריך: **נמצא שיש משלם**
תשלומי כפ"ל בשומן מענת פ"מ
מוזין. אבל אי גזן הוא יחיד דעוין
טענת גזן ומנאט שהוא פדור לא
משלם כפ"ל וא"ל אחי מנאט ש"ס
משלם כפ"ל טעוין טענת גזן בצעלים
שפשיה מחמירו וכלם
קין משלמך גניבה
ואפילו לא נשבע לשקר זה
חמורה מן הראשונה
שפשיה מחמיר קין
לא כפ"ל טעוין טענת גזן
אף על פי שמחמיר כפ"ל
לאחר שנשבע לשקר וזהו
עדיף וזה שבעה עדיף
כפ"ל וס' דף.
השומר
פרה וגניבה כ"ר.
א"פ ששכור חייב
גניבה ואפדור מ"מ טס
ר"ה לשקר ולשבע
שפשיה הלך י' נסטר
גניבה חייב עלוין קרן
נקט לו הפלג נש' דף.
איבעית
בדמיה רבא בר
אבדור. אי יחא קין
לאקמא סמג כייחא כ"ר
יהודי טפי מר' מאיר
אוקמא אשומר חנם ובר'
יהודי מנו דמחליף רבא
בר אבא (ב"מ פ"ד)
שומר. גניבה. כיצד
משלם. שומר חנם
שומר שכן ורואל כחייב
שכור לא כחייב ומהו דין
חייב לענין גניבה ואפדור
פשוט גניבה ואפדור
יהודה אומר בשומר
שכר. הו"ל ורואל
הוא אלו א"פ שטמן
שכר פטולה שומר שכר
הוא דלי לא יחייב שכר ור'
שולח ויחייב באונסין שפשיה
דקייב ליה אגלה לא הי'
שולח והו"ל ש"ס. רבי
מאיר אומר בשומר
חנם. דקא יחייב אגר
מלמא וזהו טעם שכן
על שמחיר וס' דף.

הגהות הב"ח
(א) גבי שוכר כשומר
חנם דמי י"ב א"פ' דרבה
השיע לעיל דמורה בעליו
חייב א"פ שהוא ש"ל דחייב
גניבה כיון דלקטור גברי
ברייא מ"מ היינו דוקא
שנגנבה בלחור ענין שגרי
ברייא גרמו כ"ר כדכחו
חוס' לעיל פ"א ד"ה א"ל
מודיע לך כ"ר ע"ש:
(ב) רש"י ד"ה רבי זילא
וכי' פטר נפשיה הכא
נמלי:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה נפלה
כ"ר והוא כ"ר. וי"ז
והגר"א חולק על ז"ל
וכת' דלז"ל זה פשיטה וזי'
יחמור מנאט כ"ר:

גליין הש"ס
רש"י ד"ה לא אם
אמרת וכו'. וי"א
ידענא. ע' בריכות דף
כ"ה ע"ב רש"י ד"ה חן
שמעת וכו':

הגהות ה"ה
תורה אור השלם
(א) ובי' שאל איש קוים
רש"י וי"א פ"א פ"א
קטעין אין עמי שלם
י"ש:

הגהות וציונים
[א] בבתי' הניסא
שומר שכר משלם
בתיס': [ב] צ"ל ישיבע
(גליק): [ג] צ"ל ישיבע
(ב"ש) או ששיל
(משלמא)
ומפסידא. וכו'
בבתי' וכו'
שכר
[ד] צ"ל והפסידא
בבתי' (ב"ש):
[ה] דמילא דמילא
דכפילא בעיל רש"ל
(גליק) שיכור הוא.
והנהיה המהרש"ל להגיה
ההשמטה מדפוס תוציא
המובא באת 1:
[ו] צ"ל לא קים (ב"ש)
וכי' בבתי' [ז] ד"ר
נמצא שהיה לפני
המהרש"ל נוסף דמילא
המהרש"ל גניה
דכפילא בשבויה
עדיףא וגם מסקנא
כך היא צ"ל תירוק
אחד בהשואל היכי
עביד ק"ו בלא ששיל
שחייב בו שבורה
(מילא) ונמלאט אינו
דין שחייב בו גניבה
ואפדור אדרבה היא
הנהנית כיון דהחמיר
בו הבת' נחמיר בו
צ"ל פ"ה גניבה
כדי שיתחייב כפ"ל
(דכפילא) (דכפילא)
המהרש"ל
גניה בשבויה עדיףא
ועוד דקפ"ר מה
אשומר שכר שכן
משלם תשלומי כפ"ל
וכי' ואחר כך ממשך
"כלו" ולכן דין הוא.
וניכנס הדברים שדברי
חוס' אלו שמקשים על
הק"ו דברייא גנא
והשומן מתחת הדורות.
וכן מצאנו בבתי' (רע')

עוד שיטת הקדמונים בד"ה ואי ס"ד. וחס' ב"מ מא ע"ב ד"ה קרא. ומדועבת בזה קושיית הפני יהושע: [ט] צ"ל דחומרא (ב"ש): [ט] בדפדור פרכי' ודמילא פרכיני: [י] צ"ל גזב הוא וגם ס"ד
דכפילא בעיל רש"ל (גליק) הזה וזו משובשת תחביר שתי הגהות שונות. בדפדור איתא דלפטרי מוזין גזב הוא. ואינו מהגהת ההורשיל. והנהיה "גזב ס"ד דכפילא בעיל רש"ל" הוא
שיכור. בדמות ההורשיל להגיה ההשמטה מדפוס תוציא המובא באת 1: [ז] צ"ל פנא א"ה (מצור רבש): [ז] שייך למחני לעיל בה ע"ב (גליק): [ז] צ"ל ובהנית (גליק) עיין גיטיו גיטותא במשניות:

(א) נדרים לה. ז"כ נג. (ב) ז"מ נג. (ג) לעיל (ד) וס"ג. (ה) ערובין כה. (ו) ב"ב נד. (ז) ד"ה אין צו. (ח) ב"מ צג. (ט) ב"מ קא. (י) לעיל כ ע"ב.

לֹא מִבְּעֵיץ אֲבֵלָה דְּמוֹשְׁלֻמָּת. מִיֵּהָ מָתָה
צִמְמִירְתָּהּ דִּהָא נִהְיִית: אֲבֵלָה נִחְבְּמָה. דִּלְ
הוּא: אֵימָא. הֵאִי צַעַל הַשְׂדֵּה מִצְרִי
שֶׁהָיִל אֶת צִהְמַת חֲצִירוֹ שֶׁלֹּא נִחְבְּמָה
וּמִיָּד לֹא לִשְׁקוֹל קִמְ"ל: שְׁהוּחֻלְקָה

א"נ שנהיית אע"ג דלח פשע
פ"י צהיאל¹ הויקא חנוסה
ארי מונכסי חצירו הוא
נקרקע ומורה הוא דעצד

וּבְרִיחַ אָרִי מִנֶּכְסֵי חֲבִירוֹ לֵית לֵיהּ פְּסִידָא וְיִ"ל
לְעַ"ג דְּלֵית לֵיהּ פְּסִידָא וְיִ"ל
חֲבִירוֹ מִדַּעְמוֹ וְכִיוֹן דְּמַדַּעְמוֹ אִפִּי
פֻּרְעַ חוּבֵי
וְכִיוֹן דְּמַדַּעְמוֹ אִפִּי

אמר מבריה אורי מנכסי חבירו לית ליה פסידא. וא"ת והרי פורע חובו להשביעין ליה מבריה אורי צברים אפי' בין ההודול (מהם ד' ג.) א"ל. דלית ליה פסידא וי"ל דהכי פ"י מבריה אורי מנכסי חבירו מדעמו וכיון דמדעמו אפי' אית ליה פסידא כמו פורע חובו השביע מבריה אורי הא

מב א ב ג ד מ"י פ"ג
 מהלכות נזקי ממון
 הלכה יא סמג עשן סז
 טוש"ע ח"מ סימן שסד
 סעיף א:
 כג ד מ"י שם הלכה יב
 ועי' בהשגות וצמ"מ
 טוש"ע שם סעיף ב:

מבריה ארי. הא למה
 דל דומה למשיח אברהם
 דכל ישראל מזוין להאלי
 ממון פתריסם מן הדיק
 [ב"ב ג:] תחיתו
 בפשיעה וסופו
 באונם חייב. גבי לו
 מוקין קטנים וקלי דהוא
 יכול להאלי שרי הניחם
 וכל לו וסופו מצי הדי
 דמחז חוק נח עליון הא
 לא שם לא הדי יכול
 להאלי ודיל' אונם מיהו
 מחילתו בפשיעה הדי
 דחייב דהיי פסקין
 להנחת המפקד (עלי
 97 מנ) [ב"מ ג:]

גמ' איבער לך עבודי.
עין צ"מ דף כג ע"ב
תוספות ד"ה איבער לך:

פ ציל **נפילה** (בש"י)
ז בכת"י בכת"י (דפוס):
ה בכת"י וסנין **שמינה**
ה (וכ"ה)
ו בכת"י דאברא
קא, הג' דקס' אות ג):
ז ציל **בהרה** הויא:
ג ארלי ציל **ע**
ה (ביש): **ה** ציל
ששילוח (כ"ה)
ראש"ה: **ו**
חבית
צמנ"מ ליתא
ד ציל
והוא מיותר: **ז** ציל
אוהבית
ט ציל ורבינו
ד(דפרי): **ט** ציל
ורחותיו (בא"מ):
ק נ"א **יאמר**
 מהרש"ל:

לדעת ותחזור לדעת אלא ה"בין
דא"ל בין דילפא כל אימת
והזיקה משלמת מה שהזיקה
במי לידה מהו אליבא דמאן
לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליי
פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלו
כולה בפשיעה הוא דכיון דקא

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שיטלם לו כדי שישיב ארצה הכל בשמעמין משמע דלי הוא מדעמו הוה חשיב מצריה ארי ולא היה חקנה ונראה לר"י דמצריה ארי שאינו נוטל שכר היינו כשאלו הדבר צרי כאלו הארי אם לאו ואין מצילו אלא מדאגה וכן הפחד שדואג שמה יבא או מציל מפי הארי עצמו אז ודאי נוטל שכרו כמו שטף נהר חמור חצירו והצמחה רוחה שתחצט צמחמו בארץ ותאטטער אע"פ שלא היו דמיה נפתחת חוצו אין מצילו מהפסד דמה שהיה הלוה וקוק לפירושו אין היה הפסד שהיה ארי א"נ כדפורש שטמא פורשלוני דכחמות וצדק (ד"ה) מ' ויהי כי משכנו ואפי' צד"ה דוחק עצמו¹ מסיק לה בירושלמי ונראה דהיה פורעין עצרי כי דרך אהובים² שמרחמים על אהוביהם להציל מן הצער (ד"ה) מצריה ארי נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל דסבר מינה מאו וי לא נקט לשון מצריה ארי לענין שיפטר חצירו משכר הברכהו אלא כלומרמא נטל וגדר ופיר' אלא מגין עליה פורמא שלא חצא ליה קלקול ורבינו גרשון וצא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לצעלים צננים אבל רש"י פ' אספות אין זו משום שירקון שאלם החזיק עבדים צנקה על ישראל מחמת חסדו צדו להגיד אין זו סיקריקין אפילו אם שמהם י"ב חדש לנתת דכיון דאין כאלו סיקריקין לא גמר ומקנין מידי ואע"ג דשהתה י"ב חדש לא צא דלא מציעה צמקוס שאלם לא קנאו ישראל לא היה חוזר לצעלים לעולם לגמרי דלא חשיב מצריה ארי כיון שמיצילו מן ההפסד ואפי' קנאו צבויין דאמרי³ שעות שכר עד כדי דמיהם ונ"מ לנכרע דחיותה או לערמא יי חוזר לצעלים צמיהם הללו כל שעה שירצו דהשתא אין מצילו מן ההפסד אלא ישראל וצא ליד הנכרי וזה מוציא מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי מעידים והשר מחזק קרקעותיהם שאין צדן ספקאות ואפי' יש צדן ספקא ר"י שאלם צא ישראל וקנאו מיד השר מחזרים לצעלים וטעם מה שהסנהד ד סביבותיו משפטם היהודים לעמוד כמו פרחים בכל מקום שירצו וצדן מעירו וכן היו נוהגין בכל ארץ צורגוני"א ואם יש מלכות שצאה לשנות ארץ הדין אין הגון כלל ודמיה למוכס שאין לו קצבה (לקמן ד"ה ק"ה) והיכא ש למחר שדה חצירו ונטעו שלא צדשות⁴ ומקנין את חצירו משלש רוחותיה לעשות שבלו והרצאו בשל חצירו דנוטל מצעל הדיה מה שהסנהד ואין להא אין לו כל הפסדו דכיון דצעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו חקנה ש דע"כ מיירי ביכול להציל על ידי הדחק דאל"כ לימא ליה מהפסד קוכניו דמסתמא יחא ליה שכל מי שפיל עיול שכר כל זמן שלא ימחה צדו כיון שרובה. דכיון שתחלת נפילתה צאותה ערובה צאונם אינו חייב להעלותה

חצירו ומכריחו להצריח ארי מעדור
לית ליה פסידא למצריח האי אית ליה
פסידא וכיון דליכא תרמי שלא
מדעמו ואית ליה פסידא לא תשיב
מצריח ארי אכל מדעמו אפי' אית
ליה פסידא און שלא מדעמו ולית
ליה פסידא תשיב מצריח ארי ואין
נותן לו אפי' שכרו וא"ת דרובין
השוכר [את] הפועלים (ב"מ נ"ג:): אמר
דשומר חנם שהיה לו לקדם צרועים
ומקלות ולא קדם חייב ומפרש שומר
חנם חנם וס"ש בצכר ויסיק דחזור
ונוטל מצ"ה ומשמע דשומר חנם לא
מחייב לקדם בצכר אכל כ"ש אם
קדם בצכר דשפיר עבד ויחמיס לו
מה שהזילא ומסתברא דה"ל איניש
דעלמא שאינו שומר וגם שכר עצמו
נוטל ואין צברא לחלק בין רועה
עצמו שמוטל עליו להעסק ולשומר
לאיניש דעלמא ועוד אמרין בהגוזל
בתרא (לקמן דף קטו:): שטף נהר
חמורו ותמורו חצירו והניח שלו והזיל
של חצירו ואין לו אלא שכרו ושכרו
מיהא שקיל ולא אמרין מצריח ארי
צעלמא הוא וכן משיב אצדה שומטין
לו שכר כפועל בטל (ב"מ דף נ"א: וס"א)
לא אמר דליהו כמצריח ארי צעלמא
ולא יטול כלום ואין לומר דבכל הגוזל
חצירו אכל פורע חציו אין לנו להפסד חציו ע"י^א זה
נוטל כלום אעפ"י שהוא מניל חצירו מן הפסד לא עליו
שיצא ליה הפסד כגון שהאיר רחוק ואין יודע אם יצא
אכל אם הדבר צרור שיצא ליה הפסד ולידי דריסת הארץ
ד' דשמעתין מיירי שהזיל^ב ירקות מנער צעלמא שאין צעל
בין ולכן היה נחשב מצריח ארי אי הוה מדעמו ופורע
ל' מחייב לו ואינו מנילו אלא מנער צעלמא ותשיב מצריח
ארי הוינא ליה ומחיל לו ואפי' במשכון מפייס הוינא ליה
אם מעוסי שכיול לומר לו הייתי מוצא הרבה בני אדם שהיו
על דעיהו מעין אותו טעם וזהו דקרי בתוקם דבמס' (ב"ב
צ"א מנהיג מנין אע"פ שמהלך מהפסד שהיה שוטפה
דלחין זה חזקה דלחין זה חיקון כמו רפך זה פורתא^א) או
פסק בתשובה אחת על אנם עכו"ם שאנם ביחו של ישראל
קוקן (גיטין דף נ"א:): גבי עכו"ם הנה מחמת חוב ומחמת
חוב שהיה לו עליו או מחמת אגפרות בגזל צעלמא ואינו
יודע לצעלים בחיקון כחמים מחזיר לו הקרקע בחנם
שהיה לכופו הלכן אין מכירת העכו"ם מכירה כלל ור"י אמר
היה מוכרו לו ונותן לעכו"ם חסר והיה אבוד מן העולם
מנילו מהפסד הוא כמו מקדים צרועים ובמקלות בצכר
תרמא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה
נ"כ אין לדמותו כלל למצריח ארי דכיון שילא הית מחזקת
למצריח ארי ונוטל מה שההנהו ואותם היהודים העוררים
אם הית הקרקעות צד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר
וזה דין דמלכותא אלא גומל מלכותא כי ראינו במדינה
אחת היו תופסין שלא יחזיק המשל במלת היהודים כשלא
הדין ולעשות דין לעצמו אין לו דינא דמלכותא שהיה לו
שפיח נכסי חצירו אין דומה כלל למצריח ארי כגון יורד
וכגון ההוא דהאומנין (ב"מ דף ע"ו.) השוכר את הפועל
חיות בשטף נהר חמורו חצירו למה אין לו אלא שכרו למה
מדעמו אם ירצה יתנה^ב (ע"ס) המניל לשלם חמורו ועוד
דלאמרין החם על חצית של דבש ומ"מ שכרו נותן לו
ואין יכול להניל אלא ע"י הדחק: **לא** שנו א"ה באותה
מאותה ערוהה אכל מערוהה לערוהה הי ע"ה אחר:
שמן

(א) [לקמן דף נט:],
(ב) כמוצת קה., (ג) קד.,
(ד) עירובין כג., (ה) יד.,
(ו) נט ע"א.

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שמיין
כו' ונ"ל דשמיין בית
סאה. ונ"ל והראב"ד פי'
דהכי קאמר שאם אכלה
פחות מסאה שמיין צפ"ע
ולר"י צפחות מתרקב:

תורה אור השלם

(א) כִּי יִבְעַר אִישׁ שָׂדֶה
אוֹ כֶּרֶם וְשָׂלַח אֶת
בְּעֵירָהּ וּבְעַר בְּשׂוּדָהּ
אַחֵר מִיֵּטֵב שְׂדֵהוּ
וּמִיֵּטֵב כְּרָמֹו יִשְׁלֹם:
[שְׁמוֹת כב, ד]

הגהות וציורים

6 כַּחַם מַצּוֹר דִּשְׁכָּה
מִפְּתָחֵי
 (יְכִיחֵי) רוּחַ שְׂדֵה
 (שְׂדֵה רֹבֵץ שְׂדֵה) וְ
מִפְּתָחֵי
 (יְכִיחֵי תְּבִחַת יְהוֹשֻׁעַ)
 אֶל הַיָּד, הַיָּד הַיָּד
 (גִּלְיוֹן) **2** אֶל הַיָּד
 (גִּלְיוֹן) עֵינֵי
 הַיָּדוֹת:
7 תְּפִירֵי חֶשֶׁב
 וְהַיָּדוֹת
חֶשֶׁב הַיָּדוֹת
 וְהַיָּדוֹת
 (כֵּן) תִּתְּנֶנּוּ
 בְּשֵׁם תְּחִלָּה:
 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה) **1** שֵׁן לְ
חֶשֶׁב: **חֶשֶׁב** (גִּלְיוֹן) **2**
 וְכֵן
 הַיָּדוֹת שֶׁהַיָּדוֹת
 עֵינֵי עֵינֵי
3 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
 שֶׁנֶּחֱשָׁב
4 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
5 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
6 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
7 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
8 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
9 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
10 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
11 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
12 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
13 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
14 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
15 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
16 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
17 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
18 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
19 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
20 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
21 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
22 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
23 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
24 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
25 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
26 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
27 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
28 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
29 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
30 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
31 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
32 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
33 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
34 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
35 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
36 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
37 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
38 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
39 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
40 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
41 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
42 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
43 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
44 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
45 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
46 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
47 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
48 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
49 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
50 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
51 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
52 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן
 (בְּחִיבָה)
53 שֵׁן לְהוֹפִי שֵׁן

הזכר זה: דברי שיימינן. לבית סאה
אז בית סאה דקתני במתני' דבשיל
לאו בית סאה בלתי נפשה שיימינן
בית סאה ומכרת בזיקר לפי שמועט
הוא ואינו מאז לימכר ועני סאן
ידו משנת לדמי קרקע גדולה קווה
אחרי כיצור ממזמי וקרתה ערוגה
של קב או קצים חשיב^ל לו לפי דמיו
אלה שמין ששים סאים כמה שזין
ורואין כמה דמים מגיעין לבית סאה
ותחזרין ושמין כמה נפתחו דמיו
בשיל קרתה ערוגה זו וא"ת למה
הזכר בית סאה שאם היו שמין
מתחלה הערוגה בששים סאן כמה
היו יפין וכמה הן יפין לא היה משלם
כלום סאן קרתה ערוגה קטנה
יכרת בששים סאן אבל צריכה סאה
יכרת: תרקב בששים תרקבין.

שלישם סאין שמין ולא ששים דל"כ
מפסקת ליה לניקח סאין קוין מנזין
לששים סאין לפי שמרובין הן לאדם
מינוי ומועטין הן למשופע נזכסים:
קלח בם^א קהלים. מה שאלכה^ב צם^ג
שיעורין כמות: תשלם דמיהן. בם^ד
נממכרין קב או קצים נשוק: במי
ואו בפני עצמו^ה וקשרא לכולהו:
לא בששים. ולכל חד כדלית ליה:
אין שמין קב בששים קבים. אם
אכלה קב אין שמין נששים קצים:
מפני שמשביח מוידק. דששים קצים
אין להם מכר מפני שמרובין הן לעני
ומועטין לצמיו וכל שכן לשער ועוד
סאין קרחת קב יוכרת נששים קצים:
ולא בור בששים בורין. אכלה בור
תצוה אין שמין אותה נששים בורין:
מפני שפוגם מוידק. לפי שאלם
המשופע נזכסים ותאב לקנות קרקע
גדולה קונה אותה כשהוא מוצאה
ההרבה יותר ממדמיו^ו ועוד קרחת בור
גדולה היא ממד אלף כל סאה סור
נששים: ולא בור במצוי ליה. דקדמתי
אין שמין קב ולא קמתי בית קב:
קב בבית בור. אין קרחתו נרלית:
בור. שלשים סאה: קשבא. דקל:
אמר ליה. ריש גלותא אני רליתי:
ותלתא תאכלא בקינא הוו. שלשה
קליס וזה אלף זה: דינא דפרסאס.
שאינו דין תורה: אם אמרו. צם^ז
להקל על המוצי: בנוקי ממוני.
נמה שאלכה בהמתו והיוקה: יאמרו
בנוקי גופו. שהיוק עצמו ידים
שקץ לקל: המבכיר ברמו. שית
ויכלה: קטמה נביעה גרסינן בהמה
שקטמה נביעה: וזמן גזירות.
קוניס קנסות ארמון וחרין צן אשכלוס
בפרק נהרל דכמותם^ח. חזית.
שפת: במשוורין שבה. רואין את

ערוגה וערוגה צימי הקציר ומשלים:
 קע לימכר כשהיא עם השחת:
 סמדר

הו בלא בית מדקאמר סאה חרקב קב
(דף קה:) נותן ארבעה^ל קבין לכור

דקלים כדמוכח צהחוצל (לקמן דף כב)
טב וחננ ונקלצא ומפרש בגמ' (ז) חננ
פירש דקשצא הוא דקלא פרסאה:
קלא פרסאה ולפי מה שפירש צערוך

אכלה

צקונטרס (צריש פירקין)
אומה ארצ צית סאה כמה
וא יפה עכשיו וקשה לר"י
היה יפה וכמה הוא יפה

ולאסמטורי בנזה תיק: כיצד משלמת מה
 שהזיקה וכו': מנה"מ אמר רב מתנה דאמר
 קרא ^א ובער בשדה אחר ^ב מלמד ששמן על
 גב שדה אחר האי ובער בשדה אחר מבעי
 ליה לאפוקי רה"ר א"כ לכתוב רחמנא ובער
 בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה
 אחר ששמן על גב שדה אחר ואימא כוליה
 להכי הוא דאתא לאפוקי רה"ר מגלן אם כן
 לכתביה רחמנא גבי תשלומין ^א מימב שדהו
 ויממב כרמו ישלם בשדה אחר ל"ל דכתביה
 רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי היכי שיימינן
 א"ר יוסי בר חנינא *סאה בששים סאין ר'
 ינאי אמר ^א תרקב בששים תרקבין חזקיה
 אמר ^ב קלח בששים קלחים מיתיבי אכלה
 קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן
 אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה
 ומושערים אותה מאי לאו בפני עצמה לא
 בששים ת"ר אין שמין קב מפני שמשביחו
 ואלא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר
 פפא ה"ק אין שמין קב בששים קבים מפני
 שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני
 שפוגם מזיק מתקף לה רב הונא בר מנח
 האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה אלא
 אמר רב הונא בר מנח משמיה דרב אחא
 בבירה דרב איקא הכי קתני אין שמין קב
 בפני עצמו מפני שמשביח נזק ולא קב
 בבית כור מפני שפוגם נזק אלא בששים
 ההוא גברא דקץ קשבא מחבירה אתא
 לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא
 תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי
 זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא אמר גבי
 ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה ^א למה לי
 אתא לקמיה דר"ג א"ל בששים א"ל רבא אם
 אמרו בנזקי ממונא יאמרו בנזקי גופא אמר ליה
 אבוי לרבא בנזקי גופא מאי דעתך דתניא
 המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו
 כמה היתה ^ב יפה קודם לכן וכמה היא ^א
 יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני
 אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי
 גוונא דתניא ^א קממה נטיעה רבי יוסי אומר
 גוזרי גזירות שבידושלים אומרים נטיעה
 בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים
 ארבעה כסף אכלה חזיו רבי יוסי הגלילי
 אומר נידון במשווייר שבו וחכמים אומרים
 רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה
 אכלה

קורות לסאה פירות הנאכל
האי ולא בית כור ולא
קצב ובספיקא בית כור ומיחור
ד כגון 'י' על 'ו' הוי ינחור
לצית כור זרע כור סתם כדאשמונן צפיק המקנל (ב)
ומסיק דאדענע קצין לכור זרע קאמר:

מועז דקאמער וועלכע מעלכע זינען הוי קיימי וועלכע
 גופי קו דקלי וועלכע דע"ק דע"ק (ד' י"א) מען דקע
 דעז קרוי דעל סעס וועלכע קרוי מען דעזינען קענען וועלכע
 פרעסא דעזער לעקען¹ העלכע כוועיה דעז געווען זי
 דעזער דעלע פרעסא איז אפשר לפרש כן:

¹ **שמון** בית פאה באותה שדה. שאם אכלה ערוגה אחת שמן יהיה יפה קודם שאלה ממנה וכמה ידאי אחת סאה קאי ה"ל לנימור כמה צלשון וכל ועוד דקציב גמג' היכי שיימינן וזכר פירשה יפה משמתינן ששמינן ערוגה צצית סאה ומה שפ"ה גמג' היכי שיימינן דצית סאה צנאפי גנפשה לא שיימינן דמכחשינן ליה לנימור דקרחת ערוגה של קצ או קציים חשבה לפי דמיו אלא שמין ס' סאין ורואין כמה דמיס מגיעים לבית סאה וחורין ושמן כמה נפחתה צעזל הערוגה וקשה דהיכן מצינו שמי' שומות הללו דקברא לא כמיז אלא בשדה אחר ששמן מה שהיזק אובז שדה אחת ומן המשנה לא ממשמע כלל ועוד דלמ"ד גמג' קלח בששים קלחים כלומר בששים שיעורים כמותו אמאי נקט צמתינן בית סאה ועוד קשה דפרין צממרא אכולהו אמוראי מהא דתניא אכלה קצ או קציים רואין אותה כללו היא ערוגה קטנה ומשערין אותה מאי לאו צפי מעטמה תקשי ליה ממתני' ¹⁰ דקתני שמשערין אותה צצית סאה ¹¹ וגרסה לפרש דשמן בית סאה דקתני היינו צצית סאה הנאכל שמין באותה שדה כדקתני ספא צמילתא דר"ש אם סאה סאה אם סאיתא סאיתא ולפי שכלא פי' משמתינן בכמה שמין אותה אלא שצאותה שדה שמין אותה מפרש צממרא היכי שיימינן ומפרש ר' יוסי צר תנינא סאה בששים סאין צין אכלה פסחות צין אכלה יותר לעולם שמין סאה בששים ומשלים לפי החשבון חוקיה ואומר קלח בששים קלחים כלומר לעולם מה שאלה ¹² בששים שיעורין כמותן ר' ינאי אומר תרקב בששים בתורקבין וצין אכלה פסות או יותר ממשל לפי חשבון ולר' ינאי משהב יותר מוזק מלר' יוסי צר תנינא דקרחת תרקב אינה יוכרת בשלים סאין כמו קרחת סאה צס' סאין כדאמר רבי פפא דאין שמין כור צס' כורים מצינן שפוסם מוזק ואל"ג דקתני צמתינן בית סאה באותה ערוגה לרבי ינאי לא לשיעורין נקטינן ¹³ שאין משערין צ כלל אלא בתרקב משערין וגרסה לר"י דכי משערין לגמר בתרקב ולמר צסאה ¹⁴ לאו צצית סאה ורע קאמר דהוי ג' על ג' ¹⁵ דאין דומה שדברה משמתינן צה דצבסמה אהתא איירי ומתי אכלה כל זה אלא צצאה פירות קאמר דמשערין כדקתני סאה סאה אלא ואין לתמוה על לשון צצית סאה דקתני צמתינן דמיו

שהפירות ממוחזרים לקרקע שיך שפיר
צית סאה והא דפריך בגמרא אצריי
כור מצעי ליה היינו משום דצרישא קתא
אזי הוה מפרשינן דצית סאה זרע קא
ווכור אין להאפידי דלפעמים קרי נמי

קשבה. פ"י בקונטרס דקל וכן מ
חזא חאלי צי גופני וקאמ
קשבה ושמה יש מיני דקלים הרבה ש
דדאין דינא דפרסאד. י"מ של ד

(א) לעיל ו: גיטין מה: (ב) כמות לט. [ע"ש]. (ג) ברכות לו: (ד) (קד) (ה) לעיל מה: (ו) [ד"ס ע"ר].

הנהגות הב"ה

(ב) רש"י ד"ה כמה היתה יפה: (ג) ד"ה דב"א דנישומין אגב: (א) תוס' ד"ה אכלה כו' דלכרי לשה דבפירות:

גליון הש"ס

גמ' כחש גופנא. עין כ"מ דף קד ע"ב וכתוספות שם ד"ה סבר:

תורה אור השלם

(א) פי' יבצר איש שדה או קרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב פרמו ושלחם: [שמות כב, ד]

הנהגות וצינונים

(א) בכח"י דאמרינן ליה קום: (ב) צ"ל דאשכחיה. יעב"ץ (גליון) וכו' בכח"י: (ג) צ"ל בערית (ב"ש):

הכונס

פרק ששי

בבא קמא

נמי.

מה אב מ"פ מהלכות מקד עיניו הלכה ד' סמוך עיניו וק' טו"ע ח"מ סימן שז' ע"ד:

ליקוטי רש"י

פגים. תאנים שלא נשלו כל זרעין ויפא. פגים. מיטב שדהו ש"י ניוק. שאל אכלה ערוגה בשדהו שמיין ערוגה משומעת של ניוק כמה יפה עכשו עס פירותיה וכמה תאן יפה גלא פירות ויטול לו [לעיל]. (א) ששח משמע ששח שילח נצורו ואכלה ערוגה של בית ששח שדהו נצורו וקלמן פירך אכל מחושה משלם שמה. א"א בא הכותב. להחמיר עליו לשלם יותר ממה שהיוק. א"א אגבות דניוקין. שיעור דמי נוקן כמות ששח [גיטין פח:]. מן העיריות. של מוקן דשמיין ערוגה של ניוק לפי מה שיהא וחס מוקן כל ליתן לו קרקע דמי נוקן נותן לו מיטב שדוהי שזה אופן דמיין [לעיל]. (א) ששח און ורעה ששח און לו קרקע בשומא נריך ליתן לו מקרקע מנוגה שלו. ערוגה בין העיריות. והיו בין הכחות ושמות מעורבות וזאלו וגיטין שם. ויש שם ערוגות שמנות וטעונות פירות הרבה וכתובות טעונות מעט ולא ידעין הן ערוגה הנאכלת מהי ניהו. המוציא מחברו עליו הראיה. הן נוקן הוא מוציא מחברו ועליו הראיה [לעיל]. (א) עליו להביא עדים לברר את הספק והארייתא היא נבצא קמא (דף מו:). מן בעל דברים יגש אליהם (שמות כד) יגש רחמי אליהם [גיטין שם]. ברוך ותני. כרוך ותני לכולהו נחל נכל (ברכות טז). שני הדברים נכרך אחד נחלה אחת [שבת לד:]. חידה. מיללת [סוטה יא: ועי' ברש"י שםות א, יט]. בדק"א דארמאה. תמרים רעים הם [שבת קמא]. דלחן מהשלות יפה בדק"א [שם]. בדק"א דתמרים טוים הם [שם קמא]. תמרים טוים מהשלות יפה [שם כט:].

אכלה סמדר ר' יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר. ואפילו אם נתקלקל המשויר משלם כענבים העומדות ליבצר ודוקא בסמדר לענבים פעמים שאלו מתקלקלים ואלו נילולים לפיכך אין נידוין במשויר אלא תצוה רגילה להתקלקל כולה יחד ונחזיו מודה ר' יהושע או כרבי יוסי הגלילי או כרצנן ונצוה גדולה כמו סמדר ענבים יסצור כמשויר שז' אי נמי תצוה לא קנסו כל כך כמו ענבים ולא יהא נידון כמשויר שז' לרבי יהושע ונראה דלע"ז דלמחר ר' יהושע רואין אותן כאילו עומדות ליבצר מ"מ שמיין אותן אגב קרקע דהא ר"ש נמי קאמר הכי נפגים או צוסר וע"כ אגב קרקע שמיין אותן כיון דלכריכי לשדה (א) וצפירות גמורים דוקא קאמר רבי שמעון דמשלם פירות גמורים במשנתו:

ומאי נידו בי היאך דפ"ק. הכא משמע דסבר אבי דפליגי צידון במשויר שז' והקשה ר"ת דברים הניקוקן [גיטין דף מה: (שס) ס"ל לאבי דפליגי אי שיימיין צידון או דמזיק וי"ל לע"ז דמשמע דפליגי אי דמזיק אי צידון דהא תניא פ"ק (דף י:) צדלה מיטב שדוה של ניוק ומיטב כרמו של ניוק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות דניוקין מן העיריות וק"ו להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעין אי בחושה הואי אי שמינה הואי דאמר"י קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי טעמא המוציא מחברו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי נידו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה אמר רבינא כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע איכא בייניהו כחש גופנא ולא מסיימי אביי אמר מסיימי ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונס אינו משלם את הצער מפני שסופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס אמר אביי הני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן הני תנאי מאי היא דתניא רבי יוסי אומר גבי חיה בן עזאי אומר גבי מזונות מ"ד גבי חיה כ"ש גבי מזונות ומ"ד גבי מזונות אבל גבי חיה לא דאמר ליה אתתא ידי פקוחא היא ולא מבקיעא חיה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עובדא כוותיה דר"נ בששים לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קמינא דארעא והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה אליעזר זעירא הוה

וטעמיהו משום דלית דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון כדקאמר: **אונס** אינו משלם את הצער. צפרק אלו נערות (כתובות דף לו: וש"ס) גבי הא דתנן האונס נותן את הצער צעי צמרא צער דמלי אע"פ דדבר פשוט הוא שיש צער גדול לנבעלת שנבעלת מתחילה כשמשיך בחוליה ורוב קטנות חולות מזה היינו משום דלער דהשרת בתולים פשיטא ליה ללא משלם לפי שסופה להצטער תחת בעלה דתנא דמתניתין דתס חייש לכחש גופנא מהאונס נותן את הצער ומפכה פטור ומדפטרין מפכה אלמא חייש לכחש גופנא מה שסופה להצטער תחת בעלה הלכך צעי צער דמלי:

מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש היא. אביי צא לומר דמסיימי שפיר ולא לאפוקי רבנן דפליגי עליה דר"ש באונס קאמי דלינו מני חיישי

וטעמיהו משום דלית דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון כדקאמר: **אונס** אינו משלם את הצער. צפרק אלו נערות (כתובות דף לו: וש"ס) גבי הא דתנן האונס נותן את הצער צעי צמרא צער דמלי אע"פ דדבר פשוט הוא שיש צער גדול לנבעלת שנבעלת מתחילה כשמשיך בחוליה ורוב קטנות חולות מזה היינו משום דלער דהשרת בתולים פשיטא ליה ללא משלם לפי שסופה להצטער תחת בעלה דתנא דמתניתין דתס חייש לכחש גופנא מהאונס נותן את הצער ומפכה פטור ומדפטרין מפכה אלמא חייש לכחש גופנא מה שסופה להצטער תחת בעלה הלכך צעי צער דמלי:

בז א מיי פייז מהל מקי
לחיות הלכה יז סמג
עשין מת טו"ע אה"ע
סימן 5 טעף ח וסימן ק
טעף ג:
בז ב גמיי פ"ג מהל מקי
ממון הלכה טו ועין
נשגות וממ"מ סמג עשין
סו טו"ע ח"מ סימן עג
טעף ד:
בז ד מיי שם פ"ד הלכה
ה סמג עשין סט
טו"ע ח"מ סימן מח
טעף ז:
בז ה מיי שם הלכה ו
טו"ע שם טעף ח:
ז ו ז ח מיי שם הלכה ז
ועי' נשגות וממ"מ
טו"ע שם טעף ט:
נא ט מיי שם הלכה ה
טו"ע שם טעף ז:

ליקוטי רש"י

כתב יראשון. שטר
מכר על שדה אחת. ורא
חתמה לו. לא הוית
לחמו מכר וכתב שטר
אחר ללקח שני על שדה
אחת וחתמה לו אברה
כתובתה. אם אין שם
גני מורין שהרי הלאשן
לומר הנחמ לין מקוס
לגות המנה. יבולד
היא שתאמר בו. מן
שני הגנה (כתובה שח).
עד שיקבל ע"י
בעד"ב שפסור. דעל
ומי ונער לך קאמר ליה
אדם. וסבר רב עול
ומנער את קאמר ליה
(ביצה מ). פסור מדיני
לשם (גיטין ג).
שחין סח בע"ד לעשה.
והייב בדיני שמים.
די שמים לא יא' עד
ששם (ב"מ צא).
פורענות לשלם להשנים
שמתחין להספיד את
ישראל (גיטין שס). רא
השולח את
העברה עד משי' דפסור
מדיני אדם. אלא
בשם ר' יון גחלת
והייב. חותה הכרס
לשלי' דל' דמי
לשור דשור מומין להזק
אלא ה' דגחלת חרש עבד
ליה להזק (לשלי' כב).
מעשיו קא גרסו לו.
מזכר הזקן לכל שהיא
מומנת להזק (לשלי' ט).
מומין הזקן והי' שבור.
ור' יוחנן אמר אפי' צו
פסור. ור' יוחנן לעמיה
דאמר את משום חזי
והסא חזי דהסא ין (לשלי'
כס). צבתא דחרש
קגריב. לחתמו על חרש
גרמה להעבר שחא נולה
והולכה לגדש וכו'.
צבתא לחתמו וכו'
מלשון כחש שקורין
טעילא' ליה גרדיש
חוטא יחודו של חרש
שתיקיד עם השלחנה
ונולה לשון חוטא
שולא' דהאמרין (נ"ב
דף כה). ליהוי חוטא
לחברו (לשלי' ט). גזוזא.
עיי' יבשים (לשלי' כב).

היה סיים מסאני אוכמי. משמע
שחורין וכן משמע נסדר תעניות אלו
דקאמר אלהי אתה ההוא גברא דסיים
מסאני אוכמי ולא רמי חוטי
כדי שלא יכירו צו שהוא יהודי ומימה
דפ"ק דצ"ה (דף טו). חן
אין משלחן מנעל לכן צו"ט מפני
שנריך צינא הגיר להשחריר משמע
שלא היו נועלים אלא שחור ואומר
ר"ת דהמנעל ודאי היה שחור אלא
הרצועות היו לצנות ומסאני אוכמי
דהכל ודמסכת תענית היינו המנעל
והרצועות הכל היה שחור ואי
לדמרינן צפרק בן סורר (פסחדרין
דף עד: וס"י) בשעת השמד אפי'
לשנוי ערקתא דמסאני אסור
שהרצועות היו משונות משל נכרים
ואצילות דלעיוור היה כזה שהיה לצוש
שחורים ומתכסה שחורים והיה רוצה
שהי' הרצועות והיו שחורים שלא
יהא עליו כלל דל' לצנותי מפני
חיבתה של ירושלים:

כתב יראשון ולא חתמה לו בו.
בסוף מי שהיה נשוי (כתובות
דף קה. וס"י) מפרש רב אשי דאפילו
ר"מ לא קאמר אלא בשני לקוחות
דאס איתא דנחת רוח עבדה מקמא"
אצעי לה למעמד אלא בלוקח אחד
אפילו ר"מ מודה וא"ת דפ" הניקין
(גיטין נה. וס"י) גצ לקח מן האיש
וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל
אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך
חזק וקני אלא בשטר קנה ולאקח
ממן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי
כדמכח בטובא ואור"י שיש לחלק
צין כתבה בשטר עצמו של צעל
לכתבה שטר צפני עצמו ועוד אומר
ר"י דאפילו בשטר של צעל איירי
הסא אלא שכתבה שהיא עצמה מכרה
לקוחות אלא חתמה לו דהכל היינו
שמתלה שעבד כחוצתה שיש לה
על שדה זו וכן משמע לשון חתמה
כלומר שנתרצת במתק ולא מתחה
צו וה"ר אלעזר משנ"ץ פי' דטעמא
דרב הסא דבשטר קונה משום דס"ל
אחריות טעות סופר הוא והי' כליו
קבלה עליה אחריות אלא אם פירש

כלא אחריות לא קנה אפי' בשטר ושמואל
דאמר עד שמתכוז לו אחריות משום
דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא
דפליגי בזה צ"ק
דבצא מניעא (דף יד.) דשמואל קאמר
צ

גד א מיי פ"ח מהלכות
חובל ומזיק שלב ב ג
סג עשן פ"ח עוש"ע ח"מ
סימן שפ"ט ע"פ
גה ב מיי פ"ח מהל'
מלכות הלכה ג:

תורה אור השלם

(א) וְלִקְרָאתִי אֶת־
אֱזָרָה וְיִסְכְּלֶתָם בְּיָמֵי
אִשְׁרֵי שָׁפָר וְהִנֵּינִי אֶל־
הַמִּשְׁכָּף וְאֶל־שְׁמֵי
הַמַּזְרוֹת וְאֶת־הַרְבֵּי אֲשֶׁר
בְּשָׁפָר וְאֵת־לֹא הִצָּאוּ
אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד
בֶּקֶר: (שמות יב, כב)

(ב) לָךְ עָמִי בֵּא בַּהֲדָרִיד
וְקַרְבֵּי לְהִדָּךְ בְּעֶדְךָ חֲבִי
כְּמִשְׁתִּי רָגַע עַד יִשְׁכַּר
וְגַם: (ישעיהו כ, כ)

(ג) מוֹחוֹן תִּשְׁכַּל הַרְבֵּי
וּמִחֲדָרִים אֵימָה גַם
בְּחוֹר גַּם בְּתוֹלָה וְיִנָּק
עַם אִשׁ שִׁבְחָה:
(דברים לב, כח)

(ד) כִּי־עָלָה מִן־
בְּחֻלּוֹנָיו
בְּאֶרְבָּנֵיהֶן לְהַבְרִית
עוֹלָל מוֹחוֹן בְּחוֹרִים
מִרְבֻּבוֹת: (ויקרא כ, כ)

(ה) וְהָיָה רָעַב בְּאֶרְץ־חֲדָר
אֲבָרִם מִצְרִימָה לְגִדּוֹר
שֶׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב
וְיִצְחָק: (בראשית יב, י)

(ו) אֲבָרִי וְאֶמְרָה נִבְּאוּ
הָעִיר וְהָרָעַב בְּעִיר
וּמִתְנָה שֶׁם וְאֵם וְשִׁבְנוּ
פֶּה וּמִתְנָה וְעָתָה לְכוּ
וְנִפְלָה אֶל־מִתְנָה אֲרָם
אִם יִתְנֶנּוּ נִתְּחָה וְאֵם
וּמִתְנָה וּמִתְנָה:
(מלכים ב, ג)

(ז) כִּי תִצָּא אִשׁ וּמִצָּעָהָ
קָצִים וְנִבְּאֵל גִּדְּלָה אוֹ
הַקָּמָה אוֹ הַשְׂדֵּה שֶׁלֹּם
יִשְׁלֹם הַמִּבְכֵּר אֶת
הַקְּעֵרָה: (שמות כב, ח)

(ח) כִּלְקָה יָאֵת הַחֲמוֹ
שֶׁפֶךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וְנִתְּחָה
אִשׁ בְּצִיּוֹן וְתִאֲכַל
יִסְדִּירָהּ: (איכה י, יא)

(ט) וְאֵנִי אֶתְּחָה לָךְ גַּם
יְיָ חוֹמַת אִשׁ סָבִיב
וְלִקְבוֹד אֶתְּחָה בְּתוֹכָהּ:
(יחזקאל כ, כ)

(י) וְהִתְאָהֵר דָּוִד וַיֵּאמֶר
מִי יִשְׁקֶנִי מִיָּם מִבָּאֵר
בֵּית לָהֶם אֲשֶׁר בְּשֹׁעַר:
(שמואל ב, כג, טז)

(יא) וְהִקְעִינוּ שְׁלֹשֶׁת הַכְּפָרִים
בְּתוֹכָהּ פְּלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁאָבוּ מִיָּם מִבָּאֵר בֵּית
לָהֶם אֲשֶׁר בְּשֹׁעַר
וַיִּשְׁאָבוּ וַיִּבְּאוּ אֶל־דָּוִד
וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם
וַיִּשָּׂף אֹתָם לֵי: (שמואל ב, כג, טז)

(כ) חֲבַל יִשְׁבִּי רָשָׁע
נִזְלָה יִשְׁלֹם בְּחִקּוֹת
הַחַיִּים הַלָּךְ בְּלִלְתִּי
עֲשׂוֹת עוֹלָה חַיִּי וְהָיָה לִי
יָמוֹת: (ירמיהו ל, כ)

(ל) וְאַחֲרָיו שָׁמָּה בֵּן אֲנָה הֲרָרִי וַאֲסָפִי פְּלִשְׁתִּים לְחַיָּה וְתָהִי שֶׁם חֲלֶקֶת הַשְּׂדֵה בְּלִאָה
עֲדָשִׁים וְהָעָם גַּם מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים: (שמואל ב, כג, יא)
(ב) הוּא הָיָה עִם דָּוִד בְּפֶסֶת דְּמִים וְהַפְּלִשְׁתִּים ו

הכונס

פרק ששי

בבא קמא

סא.

ז א מ"י פ"ד מהלכות
מקדמות הלכה ג סג
עשין סט טו"ע ח"מ ס'
חוס סעי' ג ד:
ז ב מ"י שם וגרס
מקדמות ועין מ"מ
טור ש"ע שם סעיף ה:
גה ז מ"י שם הלכה ז
טו"ע שם סעיף ד:
גז ד מ"י פ"ג מהל'
מחנות ענייני ה' ז:
ה ד מ"י שם הלכה ג:

תורה אור השלם
(א) ויבאנו
הנבחרים
פלישתים וישאבו בים
מבאר בית לרם אשר
בשער וישאו ויבאו אל
הר ואל אבה
לשתותם ויפך אתם
ל' (ושמואל ב כג, טז)

ליקובי רש"י
הגה"ה (מכילת) [בגין
מחל] חזון אשר לא יעבד
ז ואל ירע קרקע קשה
מלא זרורות ואצנים שאין
ראוי לירעה ויבש"ס
ביב נה"ה.

ה"ג קראי למה י. ולא גרסינן מרי: מכדי גמרא שאלו י"ה. לא
נזכר אלא ללמוד הלכה כמו ששלחו לו ומאי ולא אזה: דעבד
לשם שמים. כיון דליכא איסורא גבי איניש דעלמא: מתני' דרך
הרבים. י"ו אמות מעלות דדגלי מדבר ילפינן במסכת שבת (י'
ז. גמ' תנא רידן קא חשיב
מלמעלה למטה שש אמות או חמש
אמות או ד' אמות פטור. דס"ל עד
ועד ככלל: ותנא ברא קהשיב מלמעלה
למטה שתי אמות או שלש אמות
חייב. וד' אמות פטור דס"ל עד ולא
עד ככלל וכולן שוין ד' אמות דפטור
לתנא דידן עד ועד ככלל לתנא דרס
עד ולא עד ככלל: ואפי' בשדה
קוצים. אפילו הימה שדה שקופת
[לס"ט] האור מעל לגדר מלאה
קוצים שנות האש לצער זה ולדג
פטור: לא שנו. דפטור: אלא
בקולחת. אש שקולת מתמר ועולה
למעלה: אבל כנפפת. שהיה מטה
אזנה וכופה ללדון ומפסיק השלכת
ודולגת לשון מורי. לישנא אחרינא
נכפפת אש נמוכה הולכת ונסרכת
עצמים ונקטמים שעל גבי קרקע
הלך אפילו עברה דרך רה"ר רחב
מאל חייב: במה דברים אמורים.
לאש עברה דרך רה"ר פטור:
שולחית. לקמייהו מפרש: ר"א.
במתניתין: אריאת דדלאי. יאור
קטן גדולין ממנו ומשקין שדות:
באן דאמר נהר ממש א"י: דהיה
ביה מיא. דהואיל ורחב היה כדרך
הרבים: מפסיקין לפאה. להניח
פאה מכל אחד ואחד: הגה"ה.
שדה מכאן ושדה מכאן ונחל עמוק
צאנאט חייב להניח פאה מכל אחד
ואחד: דרך היחיד. ארבע אמות:
שולחין. מתקצצין כמו מן השלל של
צאים (פ"ה ד' י). דבר אחר לשון שלל
ומלקות (במדבר ל"ה) דבר המקוץ:
שמהלקת שלש לאגפיה. שמשקין
אזנה ממנה והן עושין פירות:
באגני

הנהרות וציננים
[ב] גירסת הרמב"ם
בקולחת (גליון) וכו'
בירושלמי ה"ה: [ב] ס"א
דתינא ועין רש"י
(גליון) ועין מלא
הרעיו: [ג] מהרש"ם מ"ז
(גליון) וכן ליתא בבתי
רדפ"י. ועין יעב"ז:
[ד] נ"א ע"יו (גליון)
בדפוס רוצני איתא
משם (ומיירי על השדה
שממנה קפצה האש)
ובדפוס שלפניו הגיהו
לשם (ומיירי על השדה
שאלה קפצה האש) ועי'
מהרש"א במהד"ב על
תוס' ד"ה עברה. ומשי"כ
על הגליון ע"יו כ"ה
בדפוס ורצני רח"צ:
[ס] יש להוסיף דקאי
אחר (באה"מ: [ז] צ"ל
פשוטא (כ"ש: [ז] בגמ'
שלפניו כאן ג"כ גרסין
דרך היחיד" ואח"כ
דרך הרבים" אך הוסי'
גרסו כאן דרך הרבים
ודרך היחיד (וכ"ה
בדפוס: [ח] ויתר וכן
לגרסה בתיבא"י (כ"ה
בכ"ה) או ממלאה
(באה"מ, כ"ש):
[ט] נדב"ל
(באה"מ:)

ה"ג אלא למה דאמר טמון באש תרתי קראי למה י. אכל הא
לא בעי דלמה לי כלל קראי דחד קראא אנטרין לכל הפחות
משום ציאל דטמון והא דכתיב ויילנה לר"י הילנה שלא הניח
לשורף כדי שלא יחמיצ צמוןן ולרצן דמיוקן שלא נחמיצ
לשם אכל חרי קראי למה לי דלמ"ד
לאחלופי אע"פ שאם לא היו עדשים
היו זריכים לישאל אם מותר לטול
שעורים על מנת לשלם דמים מ"מ
הזכיר עדשים לפי שהיו מוזהרים שם
היו רוצים לפרעם תחתיהן ולמ"ד
להליל צמוןן מצירו ומציעו
ליה בשערין דלא חשיב כל כך
וצעדשים דחשיבי טובא אלא למ"ד
טמון מרזייהו למה לי וצוקטורס גרס
קראי למה לי: **מאי** ולא אבה דוד

סא אמ"י פ"ד מהל' נקי
ממון הלכה ב סנה
עשין סט טו"ע ח"מ סמון
ח"מ טע"ג:
כב ג מ"י פ"ט מהל'
שנים הלכה יא
סנה עשין פט טו"ע ח"מ
סמון קנה סמון א:
כד ד מ"י פ"ד מהל' נקי
ממון הלכה ב סנה
עשין סט טו"ע ח"מ ס'
ח"מ טע"ג:
כד ה מ"י שם ה' י:
כז ו ז מ"י שם ה' י:
והל' ח ט סנה שם
טו"ע שם:

ליקוטי רש"י

א"א אב בן יש ע"ה
גבו. חלל גבוה ארבע
אמות מפי חצרו עד
המקרה כדי שלא יאחז
האור בתקרה. עד
שיהא
מזוהר. אטע"י
נלע"ז טיה קרקע ג'
טפח"י שלא תפגע תקרה
תחתונה של עליה ועל
גבו ד' אמות. ובבירה.
אף היא כלי חרס
ששוחטים קדירה על חלל
ואין עשין בתוכה היסק
גדול כמו שטעין בתורה.
ואב הוי"ק. אחר (שהא)
[שהיו] שם כל השעורין
הללו משלם מה שהיו
ואע"כ מעכצין עליו
השנים כלהחיות ככל
השעורין הללו שנה
ידלק בתנים ואין לו מה
לשלם [כ"ה]. ובשרף
עמו חייב. אגדי ואגדי
לפי שאין לו דין מיתה
בשיל העצם שהיה לו
לנכות. עבד כפות י'
וגדי סמוך י' ונשרף
עמו פפור. אגדי ואגדי
דקס ליה דברת מיתה
שהיה נקט העצם הנר
דכתיב נקט יעקב (שמות
כא) והאי דנקט גדי משום
דמוקמין לקמן בגדי דחד
ועד דחד דלגדי ועד
ליכא לאוקמי הכי דאורחא
דמילתא לשדמי איניש
עבדיה לשמור גדישו
ואידי דנקט גדי עבד
כפות וסמוך נקט בני גדי
שהי אין צו דעת ואם
כפות וסמוך ואע"כ דלגדי
אין לומר היה לו לנכות
לכונן כפות וסמוך נמי חייב
דלאמריין בשליה פירקין
(דף כו.) שורו כממנו
[לפני כ"ה].

ולית ליה לר"ש שיעורא. קס"ד הכל לפי הזק הדליקה ישלם
אפילו אין ראוי לעצור: **לא** יעמיד אדם תנור בתוך
ביתו ב'. שיכול לעכב עליו צעל העליה אם היצת של אחד והעליה
של אחר היה מעמידו צעליה צעל היצת מעכב וצקונטרס
פירש לענין בני העיר שמעכצין עליו
וכמו שפירש^ל ינחא דהוי דומיא דליקן
מתניתין דהסת צפרק לא יחפור
(ב"ב דף ק"ג):

לפלוג וליתני בדירה. ואל"ה השתא

נמי קא מפליג בדירה
צמדליק צתוך שלו וי"ל דע"כ סיפא
צתוך ציתו של חצירו צמדליק דאי
צמדליק צתוך שלו אע"פ שדך צני
אדם להניח צצחים היה פטור דהא
צמני רישא וצכ"א אינו משלם אלא
גדיש של חצין או גדיש של שעורין
משמע דלפילו מוריגים וכלי צקר
שדך להניח צגדיש לא משלם אלא
גדיש לצדו והשתא צכל ענין שנעמיד
צצרי רב כהנא פריך צצא עליה
ספיר דאם ר"ל רב כהנא מחלוקת
צתוך שלו ופליגי צמוריגין וכלי צקר
צמוריגין צשל חצירו אפילו רצין
צמוריגין צמוריגין וכלי צקר אס כן
ספיר פריך דלפלוג צצדיה צגדיש
עלמה דהא צירה נמי לא מיתוקמא
אלא צמדליק צשל חצירו ואם ר"ל
רב כהנא מחלוקת צמדליק צתוך שלו
דפליגי אפילו צצארנקי דר' יהודה
צמוריגין אע"פ דאין דך צארנקי להניח
צגדיש ורצין פטרי אפי' צמוריגין
כדפרישית מ"מ כשמצים אצל צמדליק
צתוך של חצירו ד"ה משלם כל מה
צצמורין אפילו צצארנקי נמי קאי
דשמשע ד"ה משלם כל מה צצמורין
לרצין כמו לר"י הלך פריך ספיר
לפלוג וליתני צצדיה דלשמעין אפי'
צארנקי צגדיש דאין דרכו להניח דהוי
צצתא טפי ועוד עסקה לשון המשנה
דקמני שדך צני אדם להניח צצחים
לפ"י אין דך נמי צמוריגין רצין
צמדליק צתוך של חצירו:

אלא אמר רבא בתרתי פליגי

[פליגי] במדליק בתוך ש"ו
ב'. דר"י צמוריגין אפי' צארנקי צגדיש
שאין דך להניח צצמוריגין מודים
צצחים צמדליק אה הצירה דלך נקט
צירה שצוה למלוא שיחייב רצין אפי'
צצארנקי כמו ר"י ואי רבי יהודה לא
צמוריגין צמדליק צתוך שלו אלא דוקא
צמוריגין הוה ליה לפלוגי צצדיה
ולמא דמודים צצחים צמדליק גדיש
של חצירו צמוריגין אלא ודאי
צמוריגין ר"י צמדליק צתוך שלו אפי'
צצארנקי צגדיש ורצין לא צ

א) שטות מו"ק (ג) כ"ב
מ"ג (ג) לעיל דף נ"ד
ס) גיטין נט ע"ב.

גליון הש"ס

גמ' עשו תקנת גזול
במסורה. עין לעיל דף נ"ד
ע"א חוק' ד"ה חמור.
ולקמן ע"ב חוק' ד"ה
י"א שטות:

ליקוטי רש"י

ד"ר דיינין ד"ר
דגמ' המתייב. את
הגורם הפסד לחבירו
[כתובות פו.]. בש"ש. נטע
[שבתות לו.]. תל'ה
והבין. מי שחלו אותו או
עשו לו וסורין עד שמכר
וקיבל הדמים ואומר רואה
אני. ואת דגמ' חלוה
ורבנו מנחם כתב חלוהו.
זכירה זכיר. ולא יוכל
לחזור בו (רשב"ם ב"ב
לז:).

הנהגות וצינונים

א) רש"י מ"ז. וכו' רנ"ש
דא"צ. למחוקק וכמ"ש
חוס' ע"ל ד"ה לפלוג
(גליון:). [ג] רש"י מ"ז
(גליון:). [ג] צ"ל שנתן
(כ"ה ברש"י של הר"ף
ובמסורה:). [7] נדציל
נתן: [8] גי' רש"י ד"ב
כהנא. דלעיל (גליון:).
[9] צ"ל כתב (ב"ש):

הכונם

ד"ה משלם מה שבתוכו. רצא מתוך לה לטעמיה צללים שדרוך להטמין צגדים: אלא דמי גדיש. אם הצעירו צעל הסדה ללא קביל עליה אלא נטירותא דגדיש: חטין וחיוץ בשעורים. אע"פ שנתן^א לו רשות לחטין אינו משלם אלא שעורין דאמר ליה לא רחמי אלא שעורין לפיך לא נזהרתי

צטן כל כך: מאי היה צ"ד גביה דאוקותיה. צדים ששרפמו או שהשלכמו לים ולא דמי למשאל מקום לחצרו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמצעיר לא מוסיף צדים הוא אלא פושט כדכתיב כי תלך אש מעמלה^ב מפי המורה: פשעה בו. לא שמרנו כדרך השומרים ואצל: [בדרבא] מתניתו דה. משמיה דרצא אמרימו לה: שעורין וחיוץ בחטין. ונתן^ג לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: שמינית מילתא דר' יהודה. אליבא דר' יהודה דמתני': עשו תקנת גזול באשור. כי היכי דתקנו רצון לגזול ליצטע כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שטות (דף נ"ד): אלו נצטעין ויטולין השכיר והגזול כן תקנו צלשו שצטע מה הטמין ויטול: אליבא דמ"ד לא דיינין דינא דגרמי. צפרק הגזול ומאכיל (לקמן דף ק"י): בכספתא. ארגו שמינתין צו כספים: אמיד. עשיר שאומדין אותו לכלי כסף: מתני'

היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמוע ליה לר' יהודה דמחייב על גזול נזקי טמון באש^ד עשו תקנת גזול באשו בעי אמימר עשו תקנת גזול במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינין דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינין אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד דיינין דינא דגרמי. עשו תקנת גזול במסור דמשחבע ושקיל או לא ותיקו ההוא גברא דבמש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גזונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבריה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להנחיה בבתים אמר ליה^ה אי דקא טעין זווי הכי נמי הכא (במאי עסקינן)^ו דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא ותיקו^ז א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה^ח חזינא אי אינשי אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינשי מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משחבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזול לחמסן א"ל^ט חמסן יהיב דמי גזול לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה^י והאמר רב הונא תלוחה וזבין זבניה זבניה לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא^י דלא אמר רוצה אני: מתני'

שומרתו ולא דמי נמי לארנקי צגדים דרגילין טפי דמנחי מרגניתא בכספתא ואין לפרש דלענין שטעה מצעיר ליה אי עשו תקנת גזול ויהא נאמן לומר שהיה צו מרגניתא דא"כ מה היה אומר לרב אשי לאו היינו מתני' מה ענין זה למתנינו:

מה בין גזול לחמסן. גלישנא דקרא אין חילוק ציניהם והכא קצעי מה צין גזול

עו א מיי פ"ו מהל' חובל ומזיק ה"י יא טו"ש"ע ח"מ ס' שפד סעי' ב: עה ב ג מיי פ"ד מהל' טקי ממון ה"י יג סמג ע"ש סט טו"ש"ע ח"מ ס' חוב סעי' יב: עט ד מיי שם טו"ש"ע ח"מ ס' חוב סעי' יג: פ ה מיי פ"ד מהל' חובל ה"כ ו סמג ע"ש מד ס' ה טו"ש"ע שם: א ו ז מיי פ"א מהל' גניבה ה"י י: ב ח מיי שם ה"י ח סמג ע"ש ח"מ טו"ש"ע ס' פ"ד: ג י מיי שם ה"י א סמג שם טו"ש"ע ס' שג: ד כ מיי שם פ"ב ה"י א וכל ז טו"ש"ע ס' שג:

ליקוטי רש"י

תש"אוי כפ"א. אס המלך ממלך בדי הגנבה. תש"אוי ארבעה וחמשה. בטובה ומוכר ולפ"ד ר: בטרען טענה גנב גנב בפקדון. כלומר גנב גנבה ממנו ונפלו עדים שהיא אלו משלם תשלומי כפל (כ"ב מא:). טוען שנגנבה הימנו וממלא שהא עמנו גנבה חייב זה כפל (שם דר:). גטע עמנו על די גניבה טוען נגנב הימנו ושומר חנם פטור גנבה וקמ"ל: ב"ק ש"ס נשבע ונפלו עדים משלם כפל כנגד עמנו אלא אם הורה אח"כ אין כפל דמויה בקים פטור אלא ממש ואס"י שטען שנגנבה הפקדון (שבתות לו:). תנא רש"י. לא שנה כל המילוקים שמיטה (בתרבות א:). ע"כ ב"ד פ"ש. סופא דקרא משתען טוען טענה גנב או נגנב עמנו (כ"ב נד:). כ"כ ופרט ופ"א אי אתה דן אלא בעין הפרט. כלומר דן אתה להספיק על הפרט ע"י כלל האחרון אלא אי אתה דן להספיק עליו אלא הדומה לו אלא הדורס גניבה ומייען אין הפרט פירוש של כלל אלא ממעט במקלח כלומר לא את הכל ריבה גניבה שאלון אלא זה ויכו"ז בלא ריבוי בתרא משמע ליה זה ויכולה זו הלכך כי אחרי ריבוי אחרתא גניבה לרבות כל ופ"י שגל כעין הפרט ולא מייעט המייעט אלא דבר אחד הראוי להספיק מן הכלל הוא יותר מן הכל (שם ב"ה"א דרש"י באה"א).

עבדים. שהוקשו לקרקעות. והתחלתם אותם (וגו') לרבות אחת (ויקרא כה) כלחמה (שבתות לו:). יצאו ששבות. שאין גופן ממון דהיינו ליה מירא עמלא (לקמן ק"ה). שאין גופן ממון שאין אלא לנאיה שבת. ושבותות לו: הגיר אלו שיש כלום ואינו עומד אלא לנאיה שט (שם ד:).

סב:

הכונם

פרק ששי

בבא קמא

[א] ב"ב כו. שבת כ"א: [ב] לעיל כב. שבת כ"א: [ג] לעיל ל. ד' שבת כ"א: [ד] שבת כ"א: [ה] שבת כ"א: [ו] לקמן סט: ועי' ח"מ לקמן ס: ד"ה ח"ן. [ז] לקמן סג: קו"ל. [ח] [ב"ה נד. וס' נמקן]. [ט] ב"ב נ: שטעות כ"ב: [י] לקמן ק"ז: [יא] לקמן סט: [יב] סג: [יג] מ"גילה ז: [יד] ראה ס' קו, [ט] [ע"י ח"מ חגיגה ת. ד"ה אלאי וס' טענית יג: ד"ה מ"ל]. [טז] סג: [יז] עיין ח"מ שבתות מב: ד"ה על, [ק] כמו שהביחור לקמן סג. ד"ה למה לי (באה"מ, ר) ועיין ח"מ שבתות לו: ד"ה מייעט.

גליון הש"ס

מתני' החנוני חייב. עיין לעיל דף כו ע"כ ח"מ ד"ה ה"ג אלא:

תורה אור חשלה

א) כי יגנב איש שור או שוה וטבחיו או קבוצו המושב בקר ילשם תחת השור וקארע צאן תחת הישה: [שמות כא, ח]

ב) על כל דבר פשע על שור על חמור על שוה על שקמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשעו אלהים ילשם שניהם לנעוה: [שמות כב, ח]

לעזי רש"י

אשכנזי"ה. פירוש ילעז (רש"י טעיה א, ב):

הנהגות וצינונים

[א] צ"ל מאי אמרת לימא ליה אביעי (דק"ס): [ב] צ"ל ע"כ כלישנא דקרא (דק"ס): [ג] כתיב ואימא מה: [ד] זה אינו דיבור חדש אלא המשיך דיבור הקודם (באה"מ) וכן מוכח מדפ"י שבבב"ק "קתני" כתיב תנא: [ה] דפ"י: [ו] צ"ל טוען (מפורש דבש וכו' בכת"י): [ז] כתיב דפ"י דלא (ובתוס' ד' פ"ז וס' ח' שגב) ושבח האחד ש"א דאיתר חבירו דלא משלם ד' וז' וכן מבואר בגמ' לקמן ע"כ ע"כ ע"י"ש): [ח] ד"מ (גליון): [ט] ד"מ (גליון) וכו' בכת"י ודפ"י:

מתני' גז. אשכנזי"ל: גמ' למעלה מעשרים אמה. לא חזו לה אינשי ולא מפרסם ניסא ואין לפרסומי ניסא צעין:

הדרן עלך הבונם

מרוכה. אין הגונב אחר הגנב

בו. דכתיב וגונב מצית האיש ולא מצית הגנב: גמ' בטוען טענת גנב. גנב צל וגנבו ודרשין לקמן בשמעתי^א דמייע רחמנא כפילא אס נשבע וממלא שקרן: דא קתני. אלאמא נהגי ד' וה' בטוען טענת גנב אס טענה ומכר: מי קתני אין בין. דהוי דוקא ולא שיר מיד: קתני. קלמ דברים שזו מרובה על זו ושיר: שהוקשו לקרקעות. דכתיב והסתחלתם אותם וגו'^ב (ויקרא כה): אין גופן מבוין. אלא גורמין לגבות ממון: דהא

אימא לך אפי' למעלה מעשרה מאי אמרת^א אביעי לך לאנוחה למעלה מגמול ורובכו כיון דבמצוה קא עסיק כולי האי לא אמרחו רבנן^ב אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום י"ג חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי:

הדרן עלך הבונם

מרוכה מדת תשלומי כפל ממת תשלומי ארבעה וחמשה ישמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים ו'ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד שנאמר^א כי יגנב איש שור או שוה וטבחיו או מכרו וגו'^ב "אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל" ואלא המוכר ולא אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה: גמ' ואילו מדת תשלומי כפל נוהגת בין בגנב בין בטוען טענת גנב ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בגנב בלבד דא קתני מסייע ליה לרבי חייא בר אבא "דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה איכא דאמרי לימא מסייע ליה לרבי חייא בר אבא "דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה איכ